

Janndeeji lislamu yankeeji jokkondir di newinaa di:1

FINNDE DIINA E NDER JANNGANDE SAPPO

**WALLIFIIDO:
SIRIIFU RIYAADU HAKIIMU**

**FIRUDO NDE KA DENNGAL PULAR:
MUHAMMADU BARI**

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Bismillaahi rahmaani Rahiimi
inal lilaamu newinaa ngal

HGحكيم، رياض، ١٩٥٨ - م.
Hakim, Riyad

العقيدة فى عشرة دروس
/ Wallifiido Sirifu Finnde Diina e nder janngande sappo
; Firudo nde ka denngal pular Muhammadu Riyaadu Hakiimu
bari.

1395= 2017: DaralhlaQum
ص96.

1.Janndeeji lisaamu yankeeji jokkondir di newinaa di
978-600-6992-52-5

فيها

اللغة الفولانية

الشيعة -- اصول الدين - بلغة مبسطة

Shi'ah -- *Pillars of Islam -- Popular works

بارى، محمد، المترجم

Bari, Muhammad

١٣٩٥ ٧٠٤٩٥٩ع٨ح/٥/٢١١BP

٤١٧٢/٢٩٧

٤٥٩٨٨٨٦

Design by: Houssein AL.malky

FINNDE DIINA E NDER JANNGANDE SAPPO
WALLIFIIDO: SIRIIFU RIYAADU HAKIIMU
MULU ARAN : 2017
SAKitUDO: Dar Alhlal -Qum
LiMOORE: 1000
ISBN: 978-600-6992-52-5

EN FUD'DORII INNDE ALLA JOOMA YURMEENDE HUUBUNDE E HERTII NDE

En yettii Alla tagudo ko tagaa kon fow, en juulii nelaado Muhammadu e beynguure maɓɓe laɓɓinaa nde nden.

Alla seniido on daali: (Pellet ko woni diina kan ka Alla, ko diina lisaama). Aali imraana: 19.

Diina lisaamu kan hino mari dayye timmude e ñaawooje e janndeeji duudufi ka senngo finnde, Fighiha, needi e ko wonaa, tentinii non ka pinal e ka ndonndi Ahlul bayti en ɓen jokkuɓe laawol lisaamu lasliwol ngol, ɓaawo tawude ko ɓe fotay ɓe e Alghur'aana on- wano ɗun yewtiraa ka nder hadiise saghalayni- ko kamɓe kadi woni laana daɗirka fii mofte ɗen- wano hadiise fii laana anndaado on-si wonaa tun laawol ngol lamɓe bewuɓe ɓe mofte julɓe ɓen jarriboranoo ɓen yettunoo hari hino tiidi fii haɓugol beynguure suudu nelaado ndun, mula pinal maɓɓe ngal, yewa sii'aabe maɓɓe ɓen e nder jamanuuji ɗin fow, ko woni non misal ɓurungal feeñude e ɓen e nder jamaanu me'en ɗoo ko lando Irak wi'etenoodo Saddaamu Husayni on e miniteeriiɓe makko ɓen e laawol hirsugol yimɓe ɓen, wara ɓe, mula ɓe ko tawata fureeji buy hino surridaa nokkuure wootere e nder leydi Irak ndin nokkeeli ɗin fow, hari hino jeyanoo non e golle de ngun

laamu wadunoo yeeso golleeji mu'un din fow ko hadugol diina lisaamu lasliha kan saakitoo, dartoo pinal beynguure suudu nelaado ndun e laawol hadugol kala deftere sii'a, fii dalugol jamaa julbe ben- hino tentini sukaaɓe ben e yaakoobe ben-faamugol feere beynguure suudu nelaado ndun e gannde maɓɓe den.

Baawo non ngun laamu bonungu yanii feere fii saakitugol (*janndeeji pinal lisaamu jokkondir di*) heɓii fii wallugol sukaaɓe ben, on tuma ndee deftere doo wadaa ka finnde, taway nde ko wallifaa ko ɓaawo mi wallifino deftere finnde kadi- e hoore gunndoo- fewno mi nannganoo gila ñannde 25 Raajibi hitaande 1403 fergu haa e sabbordu donkin hitaande 1411 fergu, ko dun woni gila ñannde 9/5/ 1983 haa e ñannde 7/6/ 1991, ko dun woni e (seliilu 2) taway dun ko e kasooji uddaa di taway di hino mari ñaawooje feereje tawayde ko'e kaso Abuu Khuraybi ngon yettaa, hakkunde don e Bagdaadu ko kiloo meter 35- ko mi winndiroo nde non ko fii ko sukaaɓe julbe ben nafitora, on tuma nde wadaa foto kopi nde sennditanaa kasoobe heddi ɓe ben e nder coodi haddii di din, nde jannaa.

Si wonaa tun men tawuno bee tun nden deftere don yeeboo, sabu ko ɓe hunyannoo men kon e ko ɓe liñaynoo men kon fewndo on tuma fii daɓɓitugol ko winndaa maa wadugol golle pinal ka nder kaso ton, hay si tawii non ko kuntun kaydi e ko nanndi e mu'un ittii non sikke e deftere fii finnde diina taway nde kadi ko sifa aaden jeyaado e beynguure Hakiimu nden winndi nde, hara o udditanii –sabu dun-warugol sukaaɓe cappande ka huutorgol on sari'a laamu hunyu ngu, ɓaawo kala wadudo golle pinal ka nder kasooji

haray ko woni ñaawoore makko ko wareede, ñun non kadi ngol warugol taway ngol ko ñun woni njoddi ñurundi e moyyude kala mo faalaaka laamu ngun.

No woniri woo, ñaawo ngun laamu hukkungu iwii e hoore leydi Irak ndin e iraki yankooñe ñen tawunoo ñe bee corfol heñoo fii anndingol sukaaño ñen dayye finnde diina maññe kan e mbaadi newii ndi, wada ñun fud'doode fii huubintingol pinal lisaamu yankewal lasiliwal ngal hakkunde jamaa julñe ñen e ñunayee Alla, ko mi toriido Alla wawdo lando on yo'o wadu ñee golle an ñoo fii makko, wada ñe nafooje fayñe ñen e sukaaño ñen e y'aakooñe ñen.

Ko kanko non woni moyyudo ballo.

Riyaadul Hakiimu

1424 fergu

DAYYE DIINA DEN JOWI

- 1.TAWIID I ON
- 2.NUN DAL NGAL
- 3.ANNABA AKU NGUN
- 4.ALMAMA AKU NGUN
- 5.FODOORE NDEN

DEYYE DIINA DEN

WINNDANDE ARANERE NDEN TAWHIIDU ON

Ko faandaa e dun ko tabintingol woodeede Alla tagudo oo aduna e wonnde ko'o gooto o maraa kafidaado, e hino doo non tobbe didi haanaade janngeede fii mu'un..

Tobbere aranere nden: Ko tabintingol woodeede Alla tagudo tagoore nden e wonnde tagoore nden wonaa niitun tagiraa ko aldaa e tagudo, fii tabintingol dun hiden mari doo mojobe didi dalilji en yewtay fii seeda e majji.

DALIL ARANO ON: DALIL WOODEEDE WAAYANDE WONUDE

Kala ko woni e nder ndee tagoore ko waawu dun mulude lanna, wano tawiri kadi hiden reeni piiji buy e mu'un hino lannude mula fewndo doo, ko dun tinndini ko wonnde woodeede majji on ko'e goddo goo di hebi, wonaa kannji hebani dun hoore majji, baawo si tawno ko kannji hebani dun hoore majji harayno waawaa wonude ka di lanna, baawo non di jabay lannugol ngol ko bee tawa ko Alla seniido on woni ko bagori di woodeede, on tawaydo lannugol mu'un waawaa wonude.

Jooni non waden doo misal fii banngingol yewtere nden:

Wi'en wonnde mojobere ndaarorde hino okkunde ndaygu gila ka ndaarorgal aranal haa ka sakkitorial, tuma neddo ndaari ngun ndaygu wonu ngu iwude e ndaarorde den o annday wonnde dee ndaarorde doo fow wonaa hay e gootal wadani hoore mu'un ndaygu ngun, baawo ndaarorde den e hoore mu'un maranaa hoore mu'un ndaygu, ko woni tun de baarora fii yaltingol ndayngu ngun, ko fii dun waddi noddo on miihototaako dabbitugol lasli ndayngu ngun e ndaarorde den, ko woni tun o dabbitay ngu nokku goo, wano naange ngen maa yiite maa lampu.

Wano tawiri ndaygu ngun ko bee ngu yilitoo ka fuddoode taway nde ko kañun woni dayyere ndayngu ngun hara wonaa e huunde goo ngu hebi nde, ko wano non woodeede nden kadi ko bee tawa hinde baarii e dayyere taway nde ko kañun woni lasli woodeede nden, nde seedataa e mayre, waawaa kadi wonude ka nde seeda e mayre nde mula, ko Alla seniido on non woni nden huunde.

DALIL DIDABO ON: DALIL FII NJUBBUDI NDIN

Ko woni non suutande mu'un: Ko wonnde tagoore nden hino mari njuɓɓudi yuɓɓiindi haa feyyiti, kunte mayri on hino nanondiri hakkunde mayri, barki Alla e yaarugol ganndal ngal yeeso, ñannee bee gunndooji kesi ndin njuɓɓudi hino yaltitude ko hino tinndina ko haa honto ndi hawnii, ndi luggi, ko fii dun wadi ko bee tawa tagudo ndi on ko Alla anndudo faamudo, hakkile jabataa yo tawu ko woni sommo dun don fow ko niinaanii, on niinaani mo tawata hakkille den jabataa firirde mo piiji tosooki di de woni seedaade dun maa taway di hino humondiri e fiyakuuji majji on, enee non taw si goddo marudo hakkille hino jaba yi'ugol miranji suudu makko ndun wertiraama no seediri e no di wertiranoo non, o wi'a: Ko kanji tun wertanii hoore majji? Si tawii wonii hakkille jabataa dun, ko honno waawirtee wi'eede njuɓɓudi

aduna mettundi fii hawnii ndi ndin ko nii tun yuɓɓondiriri ko aldaa e tagudo anndudo faamudo?

Alla seniido on hino daali: (Meden saatii ɓe hollude aayeeje amen den ka seraaji e wonkiiji maɓɓe ɗin tigi, haa ɓanngana ɓe wonnde ko kanko woni goonga kan, e hara yonataa jooma maa wonnde ko'o seediido kala huunde).

Suuratu Fussila aaya: 53

JANNGANDE DIDABERE NDEN

TOBBERE DIDABERE NDEN

TAGU'DO ADUNA ON KO GOOTO O MARAA KAFIDAA'DO

Ko woni seedee on e dun: Ko baawo pellet si tawuno ko reweteeɓe buy- tawa reweteeɓo kala hatonnjinaa e oya faaleeji ɓen reweteeɓe luutondirayno, njuɓɓudi aduna on bona, kammu ngun e leydi ndin bona, wano Alla seniido on daaliri non: *(Si tawno rewetee ɗo hino e nder kammu ngun e leydi ndin ko wonaa Alla, kannji ɗiɗi ɗi bonayno)*. (Suuratu lammbiyaa'i aaya: 22).

Hino jeyaa e ko seedinta wonnde Alla seniido on ko gooto, en yi'aali annabaajo mo Alla goo neli mo wonaa Alla seniido on.

DAYYERE DIDABERE NDEN NUNĐAL NGAL

Ko ɗun firi ko wonnde Alla seniido on ko nundudo, o tooñata hay e gooto, baawo pellet nundal hino jeyaa e sifaaji moyƴere nden, tooñe ɗen hino tawaa e sifaaji bone ɗen, hay e gooto non tooñataa si wonaa bonɗo e lo'udo tawayɗo waawataa hewtire e faale mu'un on nundal ngal, tawa non Alla seniido on ko kanko woni dayƴere moyƴere nden e okkoowo woodeede piiji ɗin e tagooreji ɗin fow, o hatonjinaa e majji kadi, ko fii ɗun wadi o hatonjinaa e tooñugol, wano o joopori e ɗun ka nder deftere makko teddunde: ***(Ko onon yo yimbe, ko onon woni waasu be ben ka Alla, Alla ko kanko woni Alɗuɗo yetteteɗo)***. (Faatiri aaya: 15).

O daali kadi: (Pellet Alla tooñataa ko fotata e feccere jarra, si tawii ko moyƴere, o sowindiray nde, o okka njoddi mawndi immorde ka makko). Nisaa'i aaya: 40)

Wattude e nundal ngal kadi, Alla seniido on hino sifori timmal huubungal, ko'o wurɗo, yendudo, waawudo piiji ɗin fow, ganndo, faamudo, tagudo tagoore nden, saakitudo arsike on, newiido yurmeteedo.. e ko wonaa ɗii sifaaji doo taway ɗi ko sifaaji timmal, wano tawiri kadi ko'o laɓɓinaado e kala ɗuytaare e lo'ere.

DAYYERE TATA'BERE NDEN ANNABAABU NGUN

Alla seniido on tagiraali neddanke e aduna on fijindaaru, wano alghur'aana on tentiniri fii mu'un non: (Men tagiraali kammuuji din e leydi ndin e ko woni hakkunde majji hara ko men fijoobe. men tagiraali di kannji didi si wonaa goonga kan, kono ko furi heewude e maɓɓe anndaa). (Dukhaani: 38-39).

Pellet Alla seniido on hino wadani neddanke ngurndan aduna dan bargal fii laakhira makko on, ko e laawol njikkuuji makko din e neediiji makko din e darndeeji makko din e nder dan ngurndan Aduna doo, o heɓata njoddi makko ndin e darja makko on ka laakhira, ko fii dun wadi si Alla seniido on fewni neddanke on e laawol feewungol ngol, o holli mo laawol moyƴere nden, dun le ko'e laawol mojobere yimɓe moyƴube waawube rontidagol dolle de rondaa den e nele Alla den haa hewta moftteeji din fow, ko ben non wi'etee Annabaabe ben.

Ko woni annabaajo ko on halfinaado janndeeji maa nelal immorgal ka Alla ngal fii moftte den, oo doo kadi hino wi'ee nelaado.

Alla seniido on neludo annabaabe buy e nder jamanuuji feyƴudi din, ko furi lollude e maɓɓe ko bee wonube e arude doo:

1. Annabi Nuuhu (a s).
2. Annabi Ibraahiima (a s)
3. Annabi Muusaa gedal Imaraana (a s), ko kanko woni addunoodo diina Alyahuuda kan, deftere Tawreeta nden jippinaa e makko.

4. Annabi Isaa gefal neene Maryama (a s) addunoodo diina annasaara kan, Linjiila on jippinaa e makko.

5. Annabiijo meedden Muhammadu (s a w) gefal Abdulaahi gefal Abdul Muttalibi adduɓe diina lisaamu kan, Alghuraana on jippinaa e maɓɓe, annabaajo non araraa ɓaawo maɓɓe, ko kamɓe woni sakkitoode annabaabe ɓen e nelaabe ɓen, kala nodditiido annabaaku ɓaawo maɓɓe haray ko fenoowo, wano Alla seniido on daaliri non: ***(Muhammadu wonaali ben hay e gooto e mo'on, kono ko nelaaɗo Alla e timmoode annabaabe ɓen..)***. (Suuratu lahazaabi: 40)

Ɓee annabaabe njowo doo non wi'etee annabaabe (ulul Azmi).

JANNGANDE TATA'BERE NDEN

SIFAAJI ANNABIJO ON

Nde tawunoo non ko annabiijo on fawtotoo kippugol nelal Alla ngal, ko bee tawa hiɓe waawi ronnditagol ngal donngal teddungal ngal ɓe fawaa, tawa kadi hiɓe mari dɗii sifaaji wonudi e arude doo:

1. Cuucal ngal: Hara ɓe hulataa yeeso tooñoobe ɓen, ɓe somataa ɓe haabataa tuma saddedeendeji din heɓi ɓe.

2. Goongugol ngol, nde tawunoo non ko kamɓe fawtii fii nelal Alla ngal, ko bee tawa ko ɓe goongoobe, ɓaawo fenoowo hunnantaarondagol nelal ngal, awa kadi yimɓe ɓen goongintaa mo.

3. Hoolaare nden, ko kamɓe woni yottinayɓe nelal Alla ngal fow, hara ngal waylaaki ngal wattitaaka, awa kadi hara o janfotaako jooma maɓɓe.

Nelaado Alla on non (s a w) hino anndiranoo njikkuuli moyyi, tentinii goongugol e jonnitugol kaliifu ko adii ɓe nelaade, haa tawi yimɓe Makka ɓen ko noddirta ɓe ko (goongoowo hoolaado on), hari hiɓe addaynoo piiji maɓɓe din halfina ka maɓɓe, ko fii dun wadi ɓaawo ɓe faalaama ferude seenoo Madiina e hoore gunndoo iwa Makka, ɓe yamirno seyyidunaa Aliyya (a s) yo belo ka belebon maɓɓe fii wata yimɓe Makka ɓen anndu ɓe ferii, o jonnita ɓe kadi kaliifuuji halninoo di ka nelaado Alla din jooma majji, kanko kadi o wadi dun.

4. Tabitugol ka needi moyyiri e ka doftagol Alla seniido on, fii no yimɓe ɓen ñentinira ɓe, doftoo yamirooje maɓɓe

den e maakuuji maɓɓe ɗin, ɓaawo pellet si tawii Annabiijo on yeddii Alla haray ɓe tontanii yimɓe ɓen ko tonɗa kon.

Ko fii ɗun wi'antee: Hino waddii yo tawu annabaajo on ko reenaado e faljugol e wadugol ko boni, ko woni ɗun, ko waawugol hoore mu'un wonungol ka wonkii on tigi, e dokkal taway ngal neɗɗanke on waaway wallinorgol ɗun fii tabitugol ngol, wodɗitoo geddi Alla ɗin.

Annabiijo on non hino marunoo ton neediiji moyɗuɗi goo kadi wano moyɗere-njikko e butti e ko wonaa ɗun.

Hino jeyaa e ko fillaa e fii butti maɓɓe, ɓaawo gaɓɓude maɓɓe den seekaama, tiinde maɓɓe nden barminaama ka jihadi Uhudi, wonndiɓɓe maɓɓe goo wi'uno ɓe: Si tawno on huɗuno ɓe, on tuma ɓe jaabii ɓe: (*Pellet mi nelaaka ko mi huɗoowo, ko woni tun ko mi neliraa ko noddoowo yurmeteedo. Yaa an Alla, fewnu yimɓe an ɓen ɓaawo ɓe anndaa*).¹

MUJJA ON

Nde tawunoo non nelaarabe Alla ben ko yottinay be nele makko den, ko bee tawa nodditagol be annabaaku ngun hino takkondiri e ko tabintinta goonga maabe kan e humondirgol be e Alla e laawol mu'ujjaaji tentinay di dun din.

Ko wi'etee Mujja: Ko nden huunde maa on batte mo annabiijo on seeditorta fii annabaaku makko ngun, huunde ko tawata aaden niinaanii waawataa wafude, hara kadi wonaa mbowdi.

Si wonaano non takkondirgol annabaaku ngun Annabaaabe ben e mu'ujja on, goddo waawataano senndindirde hakkunde Annabaaabe Alla ben e mbileebe ben e fenoobe ben, ben nodditooobe wi'a kañun kadi ko annabaaabe e hoore fenaande, wano Musaylamatul Kazzaabi e Aswadu Anasii e be wonaa kambe e yimbe memminay be fitina e nder jamaanu bee.

MISE SEEDA FII MU'UJJAABI ANNABAA'BE BEN

1.Hari e nder jamaanu Annabi Ibraahiima lando bewudo, yeddudo Alla, hino woodunoo wi'etenoodo Numuruudu, baawo o nani annabi Ibraahiima hino nodda ka Alla seniido on, o noddi mo o joddini, o yewtidi e makko o lannii mo fii doole Alla den, on tuma Annabi Ibraahiima maakani mo: Pellet Alla waray wurnay, on tuma Numuruudu jaabii be: Min kadi mi waray mi wurna, ko dun woni si tawii mi wi'iii yo goddo ware mi yaafoo mo, mi wurnira mo ngol yaafagol don, mido waawi kadi yanude e neddo wuurudo mi wara mo, on tuma Annabi Ibraahiima maaki- tippude e ko alghur'aana on yewti fii mu'un kon: *(Pellet Alla kañun hino fudnira naange ngen ka funnaange, fudnir nge an kadi ka hirnaange..)*. (Bagharati aaya: 258).

Baawo on Numuruudu tawii wonaa ko sikkinoo kon, o waawataa poodondirde e Annabi Ibraahiima, o yetti feere

yottagol ɓe waraɓe- wano tawiri ko ɗun woni laawol kala aaden bewuɗo mo waawataa faaminirgol ɗimmo mu'un on yewtere-, ka sakkitoode o yetti feere sunnirgol ɓe yiite, ka lettugol ɓe hulɓina yimɓe ɓen fii wata ɓe gomɗin Alla, on tuma o moobi leɗɗe yorɗe buy, o huɓɓi yiite, on tuma annabi Ibraahiima bugaa ka nder yiite, si wonaa tun ko Alla waɗata o danndi Annabi Ibraahiima sumugol e yiite Numuruudu ngen, o ɓuɓɓini nge haange ɓutti dok, wano Alghur'aana on ɓannginirani en ɗun non: ***(On tuma men wi'i: Ko an yo yiite, wonu ɓuuɓunge e kisal e hoore annabi Ibraahiima).*** (*Suuratu lambiyaa'i*).

Hari non ɗaɗugol annabi Ibraahiima e ngen yiite tiidu nge ɗon ko mu'ujija e seede wonnde ko'o annabaajo.

2. Baawo Alla seniido on neli Annabi Musaa geɗal Imraana, jonnii mo nelal makko ngal yo'o yottinoy haa e Fir'awana e yimɓe makko ɓen, o wattiduno ɓe e mu'ujaaji buy, ko ɓuri himmude e majji ko weduru Annabi Muusaa ndun ɓaawo hari si tawii o bugike ndu ka hoore leydi ndu wontay mboddi ndu hulɓina yimɓe wonuɓe e ndaarude ɓen; Fir'awna sikki wonnde ko mbuleyaagal annabi Muusaa non, wonaa mu'ujija immorɗo ka Alla, on tuma o moobi mbileeɓe wonunoobe Ejiptu ɓen fow fewndo on tuma, o yamiri ɓe yo ɓe hollu mbawdi maɓɓe ndin, on tuma ɓe bugii ɓoggi maɓɓe ɗin e bedi maɓɓe ɗin, ɓe mbildii yimɓe ɓen ɗi fow majji ɗi wonti bolle, ɓaawo ɗun Annabi Musaa kañun kadi bugii weduru mu'un ndun, kayru kadi ndu wonti mboddi moolanaa ndi, ndi ñaami bedi ɗin e ɓoggi ɗin fow, ɓaawo mbileeɓe ɓen yi'ii ɗun, ɓe anndi wonnde ko Annabi Musaa waɗi kon wonaa mbuleyaagal, ko mu'ujija immorɗo ka Alla seniido on, ɓe gomɗini mo ɓe fow maɓɓe.

Alghur'aana tedduɗo on hino ɓannginani en ɗun, nokku ka'o daali: (Baawo mbileeɓe ɓen arii, on tuma ɓe wi'i Fir'awna, e meɗen mari njoddi si tawii ko menen woni

fooluḅe ɓen? O wi'i: Eyyo, on tuma haray hidon jeyaa e battinaaḅe ɓen ka an. Annabi Musaa wi'i ɓe: Bugee ko bugoto don kon. On tuma ɓe bugii ɓoggi maḅḅe din e bedi maḅḅe din, ɓe wi'i barki Fir'awna ko menen woni foolooḅe ɓen. On tuma Annabi Musaa bugii weduru makko ndun, tawi e jaka yoo hindu modude ko ɓe fefindinoo kon, on tuma mbileeḅe ɓen ruuyi ko ɓe sujjuḅe. ɓe wi'i: Men gomɗinii Alla jooma tagoore nden). (Su'araa'u aaya: 41- 47).

Hari non ko weduru Annabi Musaa ndun ɓurunoo wonude mu'ujjja mo'o tabintinirnoo annabaaku makko ngun.

3. Baawo Alla seniido on nelii annabi Isaa geɗal Neene maryama wafii ɓe annabaajo, o jippinii linjiila on e maḅḅe, hari ko wonunoo mu'ujjja makko on ko ñawndugol yimḅe nawnunooḅe nawnaaḅe tiidude ɗe maraa lekki, wano mboboyaagal, pahoyaagal e nawnaaḅe barasi- ko woni don ko nawnaaḅe nanngay nde guril ngil, ngil rawna-, o wurnita mayḅe, o wutta e loopal moyɣiniraa ngal mummunte ngal wonta mummunte, ɓe yewta ɓe ko ɓe wadata ka nder cuuɗi maḅḅe, don fow hari ko'e duɗayee Alla.

Wano Alla seniido on daaliri non ka nder alghur'aana makko tedduɗo: (E nelaado e Banii Israa'iila wonnde pellet mi addanii on seedee immordo ka jooma mo'on, wonnde mido moyɣinana on e loopal sifa mbaadi sonndu, mi wutta e maggal ngal wona sonndu e duɗayee Alla, mido ñawnda nawnaaḅe mboboyaagal e barasi, mi wurtinata mayḅe e duɗayee Alla, mi yeetoo on ko wonu don e ñaamude kon e ko maruɗon ka nder cuuɗi mo'on kon, pellet don doo non ko seedee fii mo'on si tawii ko'on gomɗimḅe). Aali Imraana: 49.

Belebon nelaado Alla on (s a w) ka nder juulirde maɓɓe Madiina

Munawwara

JANNGANDE NAYA'BERE NDEN

MU'UJJA ANNABIJO MUHAMMADU (S A W)

Noddugol nelaado Alla on (s a w) yimɓe ɓen ka diina lisaamu takkondirno e mu'ujjaaji buy, en yewtay non fii seeda e majji doo:

1. Baawo nelaado Alla on (s a w) wonii e noddugol yimɓe ɓen ka diina lisaamu, tawi kadi yimɓe sirkuɓe ɓen yi'ii ko nelaado Alla on (s a w) e wonndiɓɓe maɓɓe ɓen wakkilii fii tudagol satteendeeji e doole heeferɓe ɓen e nder laawol saakitugol lisaamu on, nodda e finnde tawhiidi nden, ɓora sirku on e rewugol sanamu ngol, ɓe anndii duytugol doole makko ɗen- wonnde kala laawi ɗi ɓe wonunoo rewnude

nelaado Alla on (s a w) e wonndiɓɓe maɓɓe ɓen immorde e lette nooneji ɗin fow- ɓe yetti feere taɓagol nelaado Alla on (s a w) e wonndiɓɓe maɓɓe ɓen, bappa maɓɓe Abii Taalibe e ɓeynguure banu Haasimi nden e banii Abdul Muttalibi nden ka sengo jawdi e ka jamaa e ka huwondiral, ɓe huubi ɓe ka parawol anndiranoo ngol wi'eede Si'ibu Banuu Haasimi ɓaawo heɓii duubi jeegoo gila nelaado Alla on (s a w) nelaa, ghuraysi yankooɓe ɓen fottani e hoore ɗun hakkunde maɓɓe, ɓe winndi ndin Ahadi tooɓe ɗon e ɗerol wata ɓe soodidu e Banu Haasimi, wata ɓe jommbimɓe, wata ɓe jommbamɓe, wata ɓe huwondir e maɓɓe hay e huunde haa ɓe jonnaɓe nelaado Muhammadu (s a w) ɓe wara ɓe, ɓe markiri ɓataaki kin kurrundaaje jeetati, ko wi'eteedo Mansuuru winndunoo ɗun, junngo makko ngon maayi, on tuma ɓe wengi ahadi ndin ka suudu Kaaba e nder lewru jommbente ka hitaande jeedifaɓere gila nelaado Alla on (s a w) nelaa.

Ngol huubegol ɗon woni duubi tati, Annabiiɗo on e banuu Haasimi e ɓe ɓe wonndunoo ton ɓen tampi tampere moolanaa nde, nelaado Alla on (s a w), Abuu Taalibe e Neene Khadiija gedal Khuwaylidi nafki jawle maɓɓe ɗen, ɓaawo hari hiɓe soodaynoo piiji e hoore gunndoo coggeeli sattufi, haa satteende nden e tampere nden tiifi e hoore maɓɓe kamɓe huubaabe ɓen.

On tuma seyyidunaa Jibriilu jippii e nelaado Alla on (s a w), ɓe yeetii ɓe Alla seniido on imminii gannguwii ko ñaama ɗerol ngol si wonaa nokkeeli ka innde Alla nden winndii ɗon, on tuma nelaado Alla on (s a w) yeetii ɗun bappa maɓɓe Abuu Taalibe.

On tuma kambe kadi be yalti kisan be yahi be moobi ghuraysi yankooɓe ben, be teedii be be wi'i: Ko onon yo yimbe, addee derol mo'on ngol hino gasa ka heben laawol yoldeende fii jokkugol endan acca tayondirgol. On tuma be addidi ngol e kurunndaaje maɓbe den, on tuma o wi'i: Ko dun doo woni derol mo'on ka winndu don Ahdi ndin don, on faytaali ki, be wi'i: Eyyo.

O wi'i: Enee on beydii godɗun e hoore makki? Be wi'i: Men beydaali.

O wi'i: Anndee non Muhammadu yeetike lan immorde ka jooma makko wonnde o imminii gannguwiil ngil ñaamii kala ko wonunoo e nder makki kon si wonaa ka innde Alla nden woni don. Enee si tawii ko goonga o wowli ko honɗun wadoton? be wi'i: Men accay, men tertoo.

O wi'i: Si tawii o fenay mi jonnay on mo waron mo. On tuma be wi'i: A nundii, a moy'ini.

On tuma derol ngol jippinaa tawi ganngu ñaamii kala ko woni e maggol si wonaa nokkeeli ka (bismilaahi Azza wa jalla on) winndinoo don, on tuma be wi'i: Oo ko mbileejo laabudo pos nii.. yimbe buy gomɗini nden ñannde, on tuma Banu Haasimu e Banu Abdul Muttalibi yalti ka suriire don hannde kadi be artaali don.¹

Ko oo mu'ujija doo non wonunoo sabu bee doo silmude.

2. Baawo nelaado Alla on (s a w) e seyyidunaa Buubakar feridii e hoore gunndoo iwii makka seenike Yasriba- Madiina Munawwara-ghuraysi yankooɓe ben imminno yimbe wadɗii be ko jokkita be, fii yo ben nanngu nelaado Alla on (s a w)

artira ɓe Makka fii no ɓe wonira e senngo ley koyde maɓɓe, on tuma nelaarɗo Alla on (s a w) e seyyidunaa Buubakar seenii e fammeere hino wi'etenoo (Jabalu Sawru) takko Makka, ɓen waddii ɓe yawi ka hoore fammeere ton daɓɓitugol nelaarɗo Alla on (s a w), on tuma Alla seniido on immiini sonndu ndu moyyini suudu ndu joodii nder ton, wano tawiri kadi Alla waduno e marijaawowal ngal ari ngal moyyini suudu ka dammbugal fammeere.

Baawo ɓe yi'ii sonndu ndun e suudu marijaawo wal ngal, ɓe sikki wonnde fammeere nden wonaa naateteende, ɓaawo hino metti faamude ka sonndu wada suudu mu'un, marijaawo sacca suudu mu'un e fammeere ka neddanke woni.

Ko nii ɓen waddinoo ɓe yiltornoo ko ɓe tayiibe hayru ɓe.

Kono janfa goo kadi-Suraaghatu biɗɗo Jus'umu- yaltuno Makka fii jokkitugol nelaarɗo Alla on (s a w) sabu tanyinagol fannda hodirdo mo ghuraysi yankobe ɓen wadunoo onngeloodi teemedere- kala nanngudo annabiijo on (s a w), tentinii non hakkunde Makka e Madiina hino woddi fota hino buri kilo meter teemedde nayi.

Baawo nelaarɗo Alla on (s a w) yaltii ka nder fammeere, ɓe nanngii laawol maɓɓe ngol kamɓe e seyyidunaa Buubakar ɓe sutorii Madiina, Suraadighu fottuno e maɓɓe himo lukkitii kaafa makko kan, on tuma nelaarɗo Alla on (s a w) maaki: Yaa An Alla, danndan bone Suraadighatu no muuyir daa woo, on tuma puccu makko ngun irii, o wi'i: Mi anndii non ko wadi kormooje puccu an ngun ko'e maa immori, torano lan Alla o accitanan mi puccu an ngun, mi woondirii Alla si tawii mi wadaali on ko moyyi mi wadataa on ko boni.

On tuma nelaarfo Alla on (s a w) toranii mo, Alla acciti puccu makko ngun, o fudditii jokkitugol nelaarfo Alla on (s a w) haa o wafi dun laabi tati, dun fow nelaarfo Alla on hino noddande mo Alla, on tuma leydi ndin nanga gormooje puccu makko ngun.

Baawo o artii Makka, o yeetii fe fii khabaru on, fe fenni mo, hari non ko Abuu Jahali wonunoo burunooƙe fe fow fennugol mo, on tuma Suraadighu yuɓɓi d̄ii gimdi doo:

Mi woondirii Alla, ben Hakamu si tawano a yi'uno alhaali kormooje puccu an ngun ka ɗe wonunoo ɗon, a anndayno, a sikkitanooko kadi Muhammadu ko nelaarfo e seedee, ko hommbo suudata mo.¹

Hari non d̄ii batteeji doo d̄idi wafunoo ɗi hakkunde Makka e Madiina ko seedee fii annabaaku maɓɓe ngun.

Hari kadi nelaarfo Alla on (s a w) hino marunoo mu'ujija luttayɗo hittudo furi mu'ujijaaji wafunoodi ɗin fow, ko woni on mu'ujina non ko mu'ujija Alghur'aana tedduɗo on.

---

1. Yewtere nden ko e deftere Kaafii Yettaa: 8/ 263, Taariika Yaaghuubi: 2/ 40.

JANNGANDE JOWA'BERE NDEN

ALGHUR'AANA ON KO MU'UJIIA LUTTAYDO

Nde tawunoo non ko annabiijo Muhammadu (s a w) woni timmoode annabaabe ben e nelaabe ben, ko nelal lisaamu ngal kadi woni timmoode nele Alla den fow, hari hino jeyanoo e ko nanii yo taw mu'ujijaaji maɓɓe hooreeji ɗin ko heddotoo ɗi heddoda e diina lisaamu kan, ko woni on mu'ujija non ko alghur'aana teddudo on mo janndeeji mu'un e njuɓɓudiiiji mu'un ɗaldini janngube e dendiyanooobe aarabu, oo mu'ujija doo ko heddotoodo e nder jamanuujii ɗin fow.

En joopoto doo non e banjeeji seeda e mu'ujijaaji Alghur'aana on:

1. Mu'ujija makko on ka denngal luggungal: Baawo pellet Alghur'aana on hino mbaadini denngal aarabu burungal e luggude, buru ngal e laabude haa tawi dendiyanooobe anndube denngal aarabu ngal waawaali teefondirde e makko, wonnde kala le Alghur'aana on teefike ɓe laabi buy, fewno julɓe ben lo'i Makka, Alla seniido on daali: *(Maaku yo nelaaɗo, si tawii jinna e yimɓe mooɓondirii e hoore yo ɓe addu sifa ndee Alghur'aanaare, ɓe addataa sifa mayre, hay si tawii wo ɓɓe e maɓɓe ko ballo wo ɓɓe).* (Suuratu Iisraa'i: aaya: 88).

Alghur'aana teddudo on yahi haa teefori ɓe addugol corteeji sappo sifa mayre, nokku ka'o daali: (Kaa ɓe wi'ay o fefindi nde, maaku: Addee corteeji sappo sifa mayre, noddon kala mo waawu don mo wonaa Alla, si tawii ko goonga wonu

don e wowlude. Si tawii be wafanaali on, haray anndee ko'e ganndal Alla tun nde jippinaa..). (Suuratu Huudi aaya: 13-14).

Ka sakkitoode o teedori be addugol cortewol gootol sifa mayre, Alla seniido on daali: (Si tawii hidon e nder sikke e huunde nde men jippini e hoore jiyaado amen on, addee simoore sifa mayre, noddon kafidaafe mo'on be wonaa Alla ben si tawii ko'e hoore goonga wonu don. Si tawii on wadaali, haray on saataaki wafude, hulee yiite taway nge ko huɓɓitirtee nge yimbe e kaaye, maranaa nge yeddube ben). (Suuratu Bagharati: 23-23).

Hino wattanaa non yila wonnde teedagol ngol hino mofti jinnaa e yimbe, si tawno kadi heeferbe ben hino waawunoo teedorde be dun, be wadayno, be adda sifa alghur'aana on maa simooje sappo maa simoore wootere, baawo hari aarabuube ben fewndo on tuma hino anndiranoo fereede e faamugol denngal aarabu luggungal ngal, tentinii si tawii en anndii wonnde teedande didi arane den ko Makka wadunoo fewndo tawunoo nelaado Alla on (s a w) e julbe ben hino fandi hino lo'i, tawi kadi heeferbe ben hino bittii darnde nelaado Alla nden e yettugol be feere saakitugol diina lisaamu kan e tabitugol julbe ben yeeso bitteende e faadinaneede ko be wonanoo faadinaneede kon, wattude e tawugol hibe huli saakitagol diina lisaamu hesa kan, hayra teddungal maɓbe ngal be joginoo ngal ka nder suriire Aarabu, si tawno hibe waawunoo teedagol Alghur'aana on, ko dun be jabaynoo, be sortondira e dartagol nelaado Alla on (s a w) e wonndibe maɓbe ben e jihaadiiji jokkondirdi e fooleede waranee yimbe e fii dun.

Taariika yankooƙe ƙen hino fillii alhaaliiji buy ɗi hooreeƙe heeferƙe ƙen ugginaninoo Alghur'aana on ghiritii toowugol faamu makko on e weefugol ƙe fii yewtugol feere mu'un fii makko, Waliidu geɗal Mukhiira Makhzumii tawunoodo denɗiyankooƙe aarabu e yuɓɓany ƙe gimɗi maɓƙe fow ko kanko nattanaynoo ledde Alarba, hino fillii ɓaawo o nanii aayeeje Alghur'aana on, o wi'uno: (*Mi woondii Alla, mi nanirii Muhammadu yewtere jooni, wonaa yewtere neɗɗo non, wonaa yewtere jinna, pellet non yewtere nden hino weli, hinde moƴƴi, nde accay batte, fii mayre on ko saakitotoo ɗun, pellet nde foolay nde foolataake*).¹

Hino jeyaa non e jaasere maɓƙe wonnde hari hiɓe hadaynoo yimɓe ƙen heɗagol nelaado Alla on (s a w) fewndo ƙe janngata Alghur'aana on kulol wata ƙe battinor ɗun, taariika yankooƙe ƙen hino fillii wonnde Tufaylu geɗal Amru Dawsii denɗiyankeejo on aruno Makka, ghuraysi yankeeƙe goo haɗi mo heɗagol nelaado Alla on (s a w), ƙe hulɓini mo haa feyƴiti haa o waɗi buna ka noppi makko fii wata o nanu ko nelaado Alla on (s a w) maakata kon, kono o ninsituno ɓaawo ɗun, o heɗitii nelaado Alla on (s a w) tawi hiɓe janngude Alghur'aana on, ɗun weli mo haa feyƴiti, o jokkiti nelaado Alla on (s a w) haa o naati o tawi ƙe ka nder suudu maɓƙe, on tuma o wi'i ƙe: Ko an yo Muhammadu, yimɓe maa ƙen wi'ii lan huunde kaari e huunde kaari, mi woondirii Alla ƙe accaali hulɓingol lan fii fiyaake maa on haa mi uddiri noppi an ɗin buna fii wata mi nanu ko yewtataa kon, kono Alla jabaali si wonaa yo'o naninan yewtere maa nden mi nani

---

1. Majma'ul Bayaani: 10/ 584.

nde mi tawi ko yewtere moyƴunde, weebitanan fiyake maa on.

O wi'i: On tuma nelaarƴo Alla on (s a w) weebitanin mi lislamu on, ƒe jannani lan Alghur'aana on, mi woondirii Alla mi nanaali yewtere hay nde wootere welunde ƒuri nde, wonaa fiyaake feewudo ƒuri mo, on tuma mi silmi, mi seetitii goonga kan).¹

2.Yewtugol Alghur'ana on fii piiji wirniidi: Tawugol Alghur'aana on hino yewti fii khabaruuji wirniidi buy taway di wafuno ƒaawo mu'un, hino jeyanoo e majji: Hari nelaarƴo Alla on (s a w) hino Makka si Faarisiyankooƒe ƒen fooli ruumi yankooƒe ƒen ka jihaadi wafunoo ndi hakkunde maƒƒe kamƒe diƴo fewndo on tuma, ƴun weltini ghuraysi yankooƒe ƒen, sunini julƒe ƒen- ƒaawo hari ko ruumi yankooƒe ƒen ƒuri ƒattaade julƒe ƒen sabu tawde ko ƒe annasaarankooƒe gomƴimƒe Annabi Isaa-on tuma oo aaya ƴoo jippii:

(Alif laam miim. Ruumu foolaama e nder leydi ƒurundi e ƒattaade, kono kamƒe kadi ƒaawo foolegl maƒƒe ngol hino saatii foolude, E nder duubi seedaaji, fiyaake on ko Alla woodani ko feyƴi woo (foolegol ƒe ngol) e ko arata woo (fuulugol ƒe ngol), ko nden ñannde gomƴimƒe ƒen weltotoo. Sabu ballal Alla ngal, himo walla kala mo'o faalaa, ko kanko woni tedduƴo yurmeteeƴo on. Ko fodoore Alla, Alla non lunnootaako fodoore makko nden, kono ko ƒuri heewude e yimƒe ƒen anndaa). (Ruumu aaya: 1-6).

---

1. Al Bidaaya wa Nihaaya, ballafuyee Ibnu Kasiiru: 3/ 123.

Pellet non dun fow wadoyno baawo ruumi yankooƆe Ɔen fooluno faarisi yankooƆe Ɔen e nder jihadi goo baawo duubi seeda feyyii-di hewtaa duubi sappo-, tawi dun hino takkondiri e weltaare gomdimbe Ɔen sabu ballal Alla ngal e hoore heeferbe Ɔen ka jihaadi Badri mawndi.

3.Sari'a luggudo moftudo wonudo ka diina lislamu on: e nder njuɔɔudiiji ngurndan ɔin fow e fiyakuuji yimbe Ɔen jamaa e gooto gooto, fuddori ka dewe waɔay ɔi jokkondiral hakkunde jiyaado on e jooma mu'un haa hewti e sari'aaji fii ne'ugol wonkii kin, semmbina Ɔeynguure nden e jamaa on, baawo pellet hakkille jaɔataa yo tawu ko neddo sinci dun fow- ado ko Ɔuri gire sappo e nayi- dammbiido e jamaa mo tawata yaarugol Ɔawre-Ɔawre e majjere hino funti e hoore mu'un.

JannguƆe e miiɔototooƆe hirnaage yankooƆe buy hino joopii e ndee toɔɔere doo, hari non dun hino jeyanoo e piiji Ɔurudi himmude e poodugol yimbe Ɔen ka diina lislamu.

Jooni non en yonndinoray dee toɔɔe de yewtu den doo.

ANNABIJO MUHAMMADU GEDAL ABDULLAAHI (S A W)

Nelaado Alla on (s a w) ko Makka daŋaa ñanne 17 pararan hitaande 570 gila annabi Isaa jibinaa, nden hintaande hino wi'ee hitaande ngeloodi.

Baaba en maɓɓe: Ko Abdullaahi gedal Abdul Muttalibi gedal Hasimu, ɓe feyyinno tawi nelaado Alla on (s a w) hino sowaa ka teege yumma maɓɓe.

Yumma maɓɓe: Ko Amita gedal Wahabi, kamɓe kadi ɓe feyyinno tawi nelaado Alla on (s a w) ko duubi jeegoo marunoo, ɓaawo nelaado Alla on (s aw) heɓii duubi jeetati maama-soro maɓɓe Abdul Muttalibi kañun kadi feyyini, on tuma bappa maɓɓe Abuu Taalibe fawtii dankagol ɓe, ɓe resi neene Khaadiija tawi hiɓe mari kamɓe nelaado duubi noogay e jowi.

Nelaado Alla on (s a w) salino few tawtugol yimɓe maɓɓe ɓen e nder rewugol sanamu ngol, hari kamɓe hiɓe wootindini Alla ko gooto, ɓe seenoo e nder fammeere ka sera saare Makka hino wi'ee Hiraa fii rewugol Alla seniido on.

Baawo nelaado Alla on (s a w) heɓii duubi cappande nayi Alla subii ɓe wadi ɓe annabaajo, on tuma aayeeje den fuddii jippagol e maɓɓe, fillaama non wonnde ko wonunoo aayeeje adiide jippaade ko: *(Janngu innde e innde jooma maa, on tagudo. tagi nedɗanke e hedɗere. Janngu, e hoorele ko jooma maaɗa ɓuri teddude. On anndindo alghur'ana on. Anndini nedɗanke ko'o anndaano).* (ghalami aaya: 1-5).

On tuma seyyidunaa Aliyya wonunoodo ka suudu nelaado Alla on (s a w) e neene Khadiija sonna maɓɓe gomɗini ɓe

kambe e nelal maɓɓe ngal, on tuma ɓe fuddii noddugol yimɓe ɓen e gomɗingol ngol e hoore gunndoo e deeyere, on tuma oo aaya doo jippii: (*Waaɗo gorol maada ɓuruɓe battaade ɓen*). (*Su'araa'u aaya: 214*). On tuma ɓe noddii siɓɓe maɓɓe ɓuruɓe battaade ɓen ka gomɗingol diina Alla, on saa'i oo aaya doo jippii e maɓɓe: (*Wadu ko yamira daa kon terto daa sirku ɓe ɓen*). (*Hijiri aaya: 94*). On tuma ɓe yawi ka fello Safaa (Makka) ɓe noddii ɓe ka diina lismaamu, si wonaa tun yimɓe maɓɓe salori wa si sali naatugol ka diina lismaamu, ɓe ɗatii e rewugol sanamu on, ɓe ɓurti wurtagol e lorrugol nelaado Alla on (s a w), ɓiya wonndiɓe maɓɓe ɓen, letta ɓe, on tuma wobɓe e maɓɓe feri yahi Ecyopii, woni ton haa Alla yamiroyi nelaado makko on ferugol yaha Madiina, nden nokkuure tawaynoo nde haa on tuma ko Yasriba nde wi'etenoo, ɓaawo hari jamaa e yimɓe mayre on bay'ondirii e nelaado Alla on (s a w), ɓe ahodii hiwugol diina lismaamu kan e julɓe ɓen.

Baawo nde nelaado Alla on (s a w) woni duubi sappo e tati Makka ɓe feri ɓe seenii Madiina fii sincugol dawla lismaamu e ndin leydi, si wonaa tun fiima dun heeferɓe ɓen acciraali lorrugol ɓe konnoo ɓe, ɓe moobi koneeli, ɓe hawtondiri e alyahuudi yankeeɓe ɓen fii mulugol nelaado Alla on (s a w) e diina lismaamu kan, on tuma julɓe ɓen wadi jihaadiiji buy fii hiwugol diina maɓɓe kan hiwa hoore maɓɓe, ko ɓuri himmude e majji ko dii jihaadiiji wonudi e arude doo:

Jihaadi ndin Badri, Uhudi, Khandakhu, Khaybara haa laawol hebii no Makka udditiree, on tuma nelaado Alla on (s

a w) udditi Makka tawi hiɓe wonndi e konu lislamu ngun e nder hitaande jeetatabere fergu.

Baawo ɗun nelaarɗo Alla on (s a w) fooyi fooyere tiidunde, Alla yettiti ɓe e nder hitaande sappo e go'abere fergu, ɗun wonani julɓe ɓen fow suno e annde.

Yo kisal wonu e maa yo nelaarɗo Alla, onon e ɓeynguure mo'on labɓinaa nde, yo Alla yobu on njoddi ɓurundi e moyɗude sabu ko kurkani ɗon mofte mo'on ɗen kon.

Lannde

1. Yewtu fii seedeji didi tinndin di e woodeede Alla?
2. Ko hondun dallinortaa e hoore riiwugol sirkangol Alla?
3. Ko fii hondun Alla laɓɓinirtee e tooŋe?
4. Ko homɓe woni annabaaɓe Aulul Azmi?
5. Yewtu fii sifaaji annabiijo on (s a w)?
6. Ko hondun woni reeneede e faljugol e wadugol bakkaatu?
7. Ko hondun woni mu'ujija Annabi Musaa on? Ko hondun woni mu'ujija annabi Iisaa?
8. Yewtu fii banɗeeji didi mu'ujija alghur'ana on?
9. Ko'e hitaande honnde nelaado Alla on (s a w) daŋaa? Ko'e hitaande honnde ɓe feyy'ini?
10. Ko hommbo fawtinoo annabiijo on (s a w) ɓaawo maama-soro maɓɓe Abdul Muttalibi feyy'inii?

JANNGANDE JEEGA'BERE NDEN

LASLI NAYABO ON ALMAMAAKU NGUN

Ko woni dun ko lontal nelaado Alla diina yankewal ngal e aduna yankewal ngal e hoore mofte den baawo maɓɓe, ko bee non tawa Imaamu on ko mo nelaado Alla on (s a w) todfii, baawo ko kamɓe buri anndude neddo hunnanaydo den golle don e waawaydo rondaade ngal donngal don, ko fii dun wadi si tawi en taway wonnde annabaabe adinoobe ben todfino lontotoobe ɓe ben, ɓe subii ɓe, Annabi Musaa todfii Yuusa'u gedal Nuunu ko wona wasiyyu makko, annabi Sulaymaana (a s) gedal annabi Daawuuda todfii Aasifu gedal Barkhiyaa ko wona wasiyyu makko, Annabi Isaa (a s) kañun kadi todfii hawaariyyuuna en ko lontoo baawo makko.

Ka fuddoode nelireede annabiijo Muhammadu (s a w) diina lislamu kan, goddo mo Banuu Aamiru wi'etenoodo Buhayrata gedal Faarisu wi'uno ɓe: (*.. Enee si tawii men jokkii ma e fii oo fiyaake maa, baawo dun Alla folnii ma e hoore ayɓe maa ben, enee haray fiyaake on (lontal ngal) ko menen henndotoo baawo maa? ɓe maaki: Fiyaake on ko'e juude Alla woni, ko mo'o faalaa woo o jonnata*).¹

Ko wano non kadi tawirten Annabiijo on (s a w) gila ka fuddoode nelal maɓɓe hiɓe tentini e todfagol Imaamu on tippude e yamiroore Alla seniido on, ko dun le kadi ɓe wadunoo, ɓe todfii lontotoobe ɓe ben baawo maɓɓe, ko ben non woni beynguure suudu maɓɓe ndun sappo e dido, ko

---

1. Taariikal Umami Wal Muluuki: 2/ 84.

woni arano maɓɓe ko seyyidunaa Aliyya (a s), ko woni sakkitoode maɓɓe ko almaami Maadiyyu sabbaado feeñugol mu'un ngol.

HADIISEEJI ANNABIJO ON (s a w)

FII ALMAMAAKU AHLUL BAYTI EN NGUN

Julɓe ɓen hino fillii- e nder laawi maɓɓe ɗin fow-hadiiseeji duudu ɗi fii almamaaku Ahlul bayti en ngun, en yewtay non ley doo fii seeda e majji:

1.hadiise saghalayni on (piiji ɗiɗi botinɗi): ko woni on non ko maaku nelaado Alla on (s a w): (Pellet mi accirii on huunde ko tawata si on jokkii on saataaki majjude ɓaawo an, godɗo e majji kanji ɗiɗi hino mawni ɓuri oyo, deftere Alla nden ko ɓoggol juutungol gila ka kammu haa ka leydi e geyngol ɓeynguure suudu an ndun, kannji ɗiɗi ɗi saataaki seedude haa ɗi tawoyan mi ka weendu kawsara, ndaaree non ko honno lontorton mi e majji kannji ɗiɗi).¹

2.Hadiise fii laana kan: (Sifa ɓeynguure suudu an ndun hakkunde mo'on hino wa'i wa sifa laana annabi Nuuhu kan, kala ɽawuɗo e makka ɗaɗay, kala mo ɽawaali yooloto).²

3. Nelaado Alla on (s a w) maaki: imaamuube ɓen ko ɓe sappo e ɗiɗo, ɓe fow e maɓɓe ko'e ghuraysi ɓe jeyaa.³

---

1. Al Jaami'u Sahiihu ballafuyee Tirmiji: 5/ 663.

2. Bahaarul Anwaari: 23/ 105, Kanzul Ummaali: 12/ 94

3. Asiraatal Mustaghiima: 2/ 100.

IMAAMUUBE BEN SAPPO E DIDO

- 1.Seyyidunaa Aliyya gedal Abii Taalibe (a s).
- 2.Seyyidunaa Alhasana gedal Seyyidunaa Aliyya (a s).
- 3.Seyyidunaa Alhusaynu gedal seyyidunaa Aliyya (a s).
- 4.Imaamu Ali gedal seyyidunaa Alhusaynu (a s).
- 5.Imaamu Muhammadu gedal Alii Baaghiru (a s).
- 6.Imaamu Jaafaru gedal Muhammadu Sadighu (a s).
- 7.Imaamu Muusaa gedal Jaafaru Kaazimu (a s).
- 8.Imaamu Ali gedal Musaa Ridaa (a s).
- 9.Imaamu Muhammadu gedal Alii Jawaadu (a s).
- 10.Imaamu Ali gedal Imaamu Muhammadu Hadii (a s).
- 11.Imaamu Hasana gedal Imaamu Ali Askarii (a s).
- 12.Imaamu Muhammdu gedal Hasana gedal Mahadii sabbaado on (a s) (Almaami Maadiyyu).

Ko bee doo woni Imaamuube ben sappo e dido, ko fii dun wadi si laawol Ahlul bayti goongawol ngol wi'ee laawol sii'i Imaami yankooɓe ben sappo e dido.

Jooni non kala mo wonaa bee doo immorde e alawi yankooɓe ben e yimɓe moyyube ben e jannugeɓe ben ko darja maɓɓe toowi ka Alla woo kono wonaa ɓe Imaamu, hino jeyaa non e faljere wi'ugol Imaamu Ali Abbaasi gedal seyyidunaa Aliyya gedal Abii Taalibe e Hamja e Muhammadu gedal Ali Hadii-anndiraado wi'eede e nder leydi Irak ndin Sabu'u dujaylu- e ɓe wonaa bee doo immorde e Alawi yankooɓe ben e jannugeɓe ben.

Ko goonga yimɓe goo hino wi'a jannugeɓe goo ko Imaamu kono hara ɓe faandaaki e dun Kaliifa on e Imaamuujo

reenaado e fajugol e wadugol bakkaatu, ko woni tun ko 6e faandii ko aaden janngudo dowoowo senndindirfo, kono hino waawi ka dun addana wobbе goo jiibondiral ko buri moyyude kon ko accugol don.

Belebon seyyidunaa Aliyya on (a s) Najafu Asrafu

JANNGANDE JEE'DIDA'BERE NDEN

LEPPANDE YAAWUNDE FII IMAAMU'BE 'BEN SAPPO E 'DIDO

IMAAMU ARANO ON SEYYIDUNAA ALLIYYA GE'DAL ABII TAALIBE GE'DAL ABDUL MUTTALIBI GE'DAL HAASIMU

Ko ado duufi sappo e d'idi ko adii nelaado Alla on (s a w) neleede 6e da'naa ka nder suudu Kaaba, wano taariika yankoo6e sunna e sii'a goo fillori dun.¹ 'Be sahinndinaa ñannde 21 suumayee hitaande 40 fergu, 6aawo nde Abdurahmaanu gedal Maljamu khaariji yankeejo on soppi 6e,

---

1. Al Khadiiru: 6/ 21 e ko hikkii don kon.

e nder ko ƒe wonunoo juulude subaka ñannde 19 suumayee, hiƒe ghabrinaa Najafu Asrafu.

Baaba en maƒƒe: Ko Abu Taalibe, hino fillaa wonnde ko woni innde makko ko Imraana, laamagol ghuraysi ngol hootuno e juude makko ƒaawo baaba en makko Abdul Muttalibi feyyinii, o fawtino nelaado Alla on (s a w) o hiwi ƒe, o danndi ƒe lette ghurasi yankooƒe ƒen e hunyugol maƒƒe ngol ka duubi arani di ƒe nelanoo e mu'un, hari non hino tawanoo e ƒe ghuraysi yankooƒe ƒen huubunoo ka suriire anndiraande wi'eede (Suriire Abu Taalibe) sabu ko'o hiwunoo nelaado Alla on (s a w) kon.

O feyyini e nder hitaande sappafere nden gila nelaado Alla on (s a w) nelaa, ko'e nden hitaande don tigi sonnaabe nelaado Alla on (s a w) neene Khaadiija gedal Khuwaylidi feyyini, on tuma nelaado Alla on (s a w) inni nden hitaande don hitaande suno, hino fillaa kadi e maƒƒe wonnde hiƒe maaki: (*GHuraysi yankooƒe ƒen wadaali lan ko mettatan mi haa Abuu Taalibe feyyini*).¹

Yumma maƒƒe: Ko Neene Faatimatu gedal Asadu, ƒe ne'uno nelaado Alla on (s a w) fewndo ko ƒe woni paykun fewndo ƒe hootirnoo ka suudu bappa maƒƒe, hari hiƒe yurmee ƒe haa feyyiti.

YI'E SEEDA SEEDI'DE FII ALMAMAAMU MA'BBE NGUN

1. Ka fuddoode nelal nelaado Alla on (s a w), fewndo oo aaya doo tippii: (*Waaƒo gorol maada buruƒe e badaade ƒen*). (*suuratu Su'araa'u: 214*), nelaado Alla on (s a w) moobuno

beinguure Abul Muttalibi nden, be noddi be ka diina lisaamu, ko be maaku be: Ko onon yo beinguure Abdul Muttalibi, Mi woondirii Alla, mi anndaa suka e nder aarabuu be ben addando yimbe mu'un ben ko moyyi furi ko mi addani on kon, baawo pellet mi addanii on moyyere Aduna e laakhira, baawo pellet Alla yamirii lan yo mi noddu on e mayre, ko hombo e mo'on wallatan mi e fii oo fiyaake e hoore yo on tigi wonu musidfo an, wasiyaado an kaliifa an hakkunde mo'on.

On tuma seyyidunaa ALiyya (a s): Be fow e mabbe be salii, on tuma mi wi'i... min nelaado Alla, mi wonay wallayfo ma e fii mu'un, on tuma be nanngi hoyyudu an ndun, be maaki: Pellet ko oo doo woni sidfo an e wasiyaado an e kaliifa an on hakkunde mo'on, nananee mo dofto don.

On tuma be immii hi be jala, wi'a Abu Taalibe: Pellet o yamirii ma yo'a nanan sidfo maa on dofto daa.¹

2.Hadiise Khadiiru on: Ko woni suutande makko: ko wonnde nelaado Alla on (s a w) fewndo be wonunoo e laawol mabbe iwugol ka Hajju mabbe waynitoro e nder hitaande 10 fergu hoota Madiina seyyidunaa Jibriilu jippino e mabbe fii todfagol seyyidunaa Aliyya (a s) ko wona Kaliifa julbe ben baawo mabbe, on tuma oo aaya doo jippii e mabbe: ***(Ko an yo nelaarfo, yottin ko jippinaa e maa kon immorde ka jooma maa da, si tawii a wadaali, haray a yottinaali nelal makko ngal, Alla reenete e yim be ben)***. (Maa'idati aaya: 67). On tuma nelaado Alla on (s a w) Khutubi, be maaki e nder Khutuba mabbe on: ***(Ko onon yo yim be, mi accirii on piiji dadi di on saataaki majjude si tawii on jokkii di, ko woni din non: Ko deftere Alla nden e beinguure suudu geyngol an ngol,***² ***on tuma be maakani be: E wonaa min furi hanndude e mo'on***

---

1. Taariikhul Umami Wal Muluuki: 2/ 63.

2. Al Khadiiru: 1/ 31 eggude e Mustadraku Sahiihayni: 2/ 63.

*idii hoore mo'on? Be wi'i eyyo, be fillitii dun laabi tati, tawi dun fow ko dun be woni be e jaabaade. On tuma be banti junngo seyyidunaa Aliyya (a s) ngon, be maaki: Kala mo mi woni heftudo fii mu'un haray ko Aliyya woni heftudo fii makko, yaa an Alla heftu kala heftudo mo, aña kala añaudo mo, yidaa kala yidudo mo, aña kala añaudo mo, wallaa kala walludo mo, selaa kala seludo mo, naβidu mo goonga kan kala ka'o yaari.¹ Abuu Sa'iidu Khudrii wi'i: Be seedaali don haa oo aaya doo jippii: (**Hannde mi timminanii on diina mo'on kan, mi timminanii on kadi neema an on e hoore mo'on, mi sufanike on kadi lisaamu on diina**). (Suuratu Maa'idati: 3).*

On tuma Hassaana gedal Saabitu wi'i: Enee nelaado Alla, on newnanay lan mi yuβba gimdi fii seyyidunaa Aliyya, nanon di? On tuma be maaki: wadu e hoore barki Alla, on tuma Hassaana immii.. wi'i:

Nelaado maβbe on hino noddude be e nder nokkuure wi'eteende Khumma ñanne khadiiru on, o maakani be: Ko homambo hefti fii mo'on? On tuma be wi'i: .. Ko jooma maa woni heftudo fii amen, ko an kadi woni heftudo fii amen, a yi'ataa e amen yeddoowo wilaaya on.

On tuma be maakani mo: Ko an yo Aliyya, immo baawo pellet mi subike ma Imaamu e fewnoowo baawo an.

Kala mo mi hefti fii mu'un, haray ko oo doo woni heftudo fii makko, wonanee mo walloofbe nuβuβe iwtirbe baawo makko.

Ko don be noddii: Yaa an Alla, jokku kala jokkudo mo, wonu kadi añaudo kala añaudo mo.²

---

1. Sawaa'ighul Muhriha: 42, eggude e Tirmijii e Nasaa'ii e Ahmadu.

2. Al Khadiiru eggude e Haafizu Abu Na'iimu Esfahaani.

On tuma seyyidiunaa Buubakar e Umaru wi'i: Ibnu Abii Taalibe, a wontii heftudo fii kala gomdindo, duhiido e suddiido.

Seyyidunaa Umaru lanndano: Hida wafana Aliyya huunde nde a wafanta hay e gooto e wonndibe nelaado Alla ben (s a w), on tuma o maaki: Ko faawo pellet ko kanko woni heftudo fii an.¹

Hino jeyaa kadi e maakuuji maβbe: Yimbe ben ko tato, ko janngudo aaden Alla, e janngoowo fii daββugol laawol dadirngol, e yimbe be anndaa hay e huunde, hino iwtiri tun kala ko wafi hito, hino jokka kala henndu, be jalbinoraali annoora ganndal ngal, be jokkaali kadi laawol yeddungol.

Hino jeyaa kadi e ko fillaa e maβbe fii jaabaneede toraare wonnde Maawiya gedal Abii Sufiyaana moobuno konu tawi ko woni hoore maggu ko oo aaden bondo wi'etenoodo Saffaahu bii arta'ata, fii jiiβitugol buttu ngun Yemen denyina julbe be wafaa hay e huude, on tuma Busru wafi ko faalaa woo Yemen, o wari kadi jamaa buy duhiibe e sudiibe e paykoy. Baawo seyyidunaa Aliyya (a s) humpitike dun, be hudi mo ko be maaku be: *(Yaa an Alla, pellet Busru wattitirii laakhira mu'un on aduna makko on. Wata waru mo haa ittaa hakkille makko den).*²

On tuma Alla seniido on jaabini toraare maβbe nden, faawo dun Busru feeti, hari himo lanndotonoo yo'o jonne kaafa, o jonnee weduru o tappitora ndun doo haa o faddee, ko non o wa'unoo haa o maayi.³

Fillaama wonnde seyyidunaa Aliyya (a s) moobindirno seyyidunaa Alhasana e Alhusaynu e beynguure maβbe nden fewndo be feyyinaynoo, hino jeyanoo non on wasuyee mo be

---

1. Sawaa'ighul Muhriha: 44 eggude e Darul Ghutnii.

2. Al Khaaraatu: 2/ 140/ 142.

3. Infahaatun Min siirati Nabiyi: 60

wasiyinoobe: *(Mi yamirii on onon geyngol an ngol fow e beynguure an nden e kala mo wasuyee an on hewti kulol Alla e moyyngol fiyaake mo'on on, moyyina hakkunde mo'on, baawo pellet mi nani maama-soro mo'on onon dido hino maaka: (Ko moyyngol hakkunde mu'un buri moyyude julde nden fow e korka kan fow).*

Hulee Alla e fii alyatiimaaɓe ɓen, wata on bonnu innde maɓɓe, kamɓe kadi wata ɓe bonnu yeeso mo'on, hulee Alla e kawtal mo'on ngal, ɓaawo ko kamɓe woni wasuyee annabaajo mo'on on, ɓe accaali wasiyagol fii maɓɓe haa men sikki ɓe roninay ɓe.

Hulee Alla e fii Alghur'aana on, wata godɗo goo ado on gollitirgol nde.

Hulee Alla ka nder julde mo'on, ɓaawo ko kayre woni tugalal diina mo'on kan).¹

---

1. Infahaatun mi Nasiira: 60.

Ghaburuuji imaamuube Ahlul bayti (a s) ben ka berde baghii'a,
wahaabiyankooɓe ben muncuno ɗi e nder hitaande 1344 fergu

IMAAMU ƊIDAƆO ON
SEYYIDUNAA ALHASANA GEDAL SEYYIDUNAA
ALIYYA GEDAL ABII TAALIBE (A S).

Ko'e hitaande tatabere fergu ɓe daña Madiina, ɓe sahinndinaa kadi Madiina e hitaande 50 fergu battane tooke de Maawiya gedal Abii Sufiyaana wadanoobe den e laawol beyngu maɓɓe Ja'adata gedal As'asu, hiɓe ghabrinaa Madiina ka berde baghii'a.

Nelaado Alla on (s a w) hino maaki fii maɓɓe kamɓe e miñan maɓɓe seyyidunaa Alhusaynu (a s): (*Alhasana e Alhusaynu ko imaamuube ɗiɗo ɓe fanki woo, woo ɓe darii woo*).¹

Nelaado Alla on (s a w) maaki kadi: (Ko Alhasana e Alhusaynu woni koohoɓe sukaaɓe ɓen ka Aljanna).

Jaabiru wi'i: Mi nanii Alhasana hino maaka: Neediiji ɓurudi moyɣude ɗin ko ɗi sappo: (Ko wowlugol goonga, yonndinagol e tampere, okkorgol toriido, moyɣere njikku, wattagol waɗando ɗun, jokkere endan, moyɣagol e kawtal, ghirritanagol jooma hagghee hagghee makko on, wernugol kodo, ko hersa kan non woni hoore majji ɗi fow).¹

Baaba en maɓɓe: Ko seyyidunaa Aliyya gedal Abii Taalibe (a s) wonunoo baaba en maɓɓe, ko neene Faatimatu Jaaraa'i (a s) kadi wonunoo yumma maɓɓe, ɓen ɓe nelaado Alla on (s a w) maaki fii mu'un- wano ɗun filloraa e nder haɗiise-: (*Ko Faatimatu woni koohoɓo sonnaaɓe Aljanna ɓen*),² ɓe maaki kadi: (*Faatimatu ko huyre jeyaa nde e an, kala lorrudo mo haray lorri lan, kala yidudo mo haray yidii lan*).³

Fillaama kadi wonnde gorko e yimɓe Damaas tawunooɗo hino battinori ko Maawiya wonunoo saakitudo innde bonnde (*e hoore ahlul bayti en*)- wana tawiri ko ɓuri heewude e yimɓe ɓen si tawii haala wowlaama ɓe tefataa ɓe annda ko ka iwri-yi'udo seyyidunaa Alhasana (a s) woni e hudugol ɓe, imaamu on fankiri wasi tawii wonaa kaɗun wi'aa.

Baawo gorko mo Damaasu on gaynii, seyyidunaa Alhasana (a s) seenii salmini mo, ɓe jalani mo, ɓe maaki: (Ko an yo mawɗo, mido tanyiinii ko'a kodo.. si a torinoke men, men okkorteno, si a ɗaɓɓirii men feere men walleteno.. si tawii a weela men ñamminteno, si tawii a holu men holtinteno, si tawii a alaa men alɗinteno, si tawii ko'a

---

1. Taariika Yaaghubi: 2/ 226

2. Muskilul Aasaari: 1/ 48.

3. Sahiihul bukharii fii kitaabil bad'il Khalghi.

radaado men werneteno, si tawno kadi hida marunoo haaju men huntante mo..).

On tuma gorko mo Damaasu on hawnii e needi seyyidunaa Alhasana moyyiri ndin, peneele ko Maawiya wonunoo fenude e hoore ahlul bayti en kon furñitii, on tuma o wulli, o wi'i: *(Miɗo seedii wonnde ko an woni kaliifa Alla on ka hoore leydi makko, ko Alla non anndi ko honto waɗata nelal mu'un ngal. Hari ko an e baaba en maa mi ɓuri aɓude tagu Alla ngun fow, jooni non ko an mi ɓuri yidude tagu Alla ngun fow).*¹

Ghaburuuji imaamuɓe Ahlul bayti (a s) ɓen ka berɗe baghii'a,
wahaabiyankooɓe ɓen muncuno ɗi e nder hitaande 1344 fergu

JANNGANDE JEETATA'BBERE NDEN

IMAAMU TATABO ON SEYYIDUNAA ALHUSAYNU GEDAL SEYYIDUNAA ALIYYA GEDAL ABII TAALIBE (A. S)

Ko woni yumma maɓɓe ko neene Faatimatu gedal nelaado Alla on (s a w), ko Madiina ɓe daɗaa e nder hitaande nayabere fergu, ɓe sahindinaa Karbalaa kamɓe e wonndiɓɓe maɓɓe e ɓeynguure maɓɓe ɓe cappande njeedido e dido e nder leydi Karbalaa ndin, ñannde sappo jombbente hitaande cappande jeegoo e goo fergu 61, hiɓe ghabrinaa Karbalaa don.

Ko adinoo non sowtude sowru Madiina fii dun ko neene Ummu Salamata sonnaabe nelaado Alla on (s a w), hari ɓen

jonniino ƒe keesun tosokun tawi mbullaari hino e nder makkun, ƒe maakani ƒe: Pellet seyyidunaa Jibriilu yeetike lan wonnde moƒte an ƒen sahindinay Alhusaynu, o jonnii lan ndii mbullaari ɔoo, ƒe maakanin mi: Si tawii ndii wontii yiiƴan keccan haray anndu Alhusaynu sahindinaama.

Hari non ndin mbullaari hino takko maɓɓe ɔon ɓaawo saa'i on hewtii ƒe woni e ndaarugol keesuhun kun soono kala e saa'i, ɓaawo ƒe yi'ii kun wontii yiiƴan, ƒe sowti sowru: Emmba Ahlusaynu hino yurmi nee! Emmba gedal nelaado Alla on hino yurmi nee! On tuma sonnaaƒe ɓen sowtiri sowru cende ɔen fow haa saare Madiina nden fow woni sowru wooturu taway ndu haa hannde sifa mu'un nanaaka.¹

Hino jeyaa kadi e wasuyee mo ƒe wasiyinoo gedal maɓɓe on Imaamu Zeynul Aabidiina: *(Ko an yo boobo an, mi haɗii ma tooɗugol goɗɗo mo heɓataa ballo si wonaa Alla).*²

Hino jeyaa kadi e ko fillaa fii yankiraare maɓɓe nden e teddungal maɓɓe ngal, wonnde ƒe rewuno ka waasiduɓe woni, tawi hiɓe fonti wudere maɓɓe ka ƒe ñaamata ɔon, hiɓe wafi nder ton bireede, ƒe noddi ƒe ñaamugol, ƒe toolii ƒe ñaamidi e maɓɓe, on tuma ƒe maaki: Pellet Alla yiɔaa townitiibe ɓen, on tuma ƒe maaki: Mi nootike on, onon kadi nootee lan. Ɓe wi'i: Men jaɓii gedal nelaado Alla, on tuma ƒe yaadi e maɓɓe haa ƒe hewti ka galle maɓɓe, ƒe werniri ƒe ñaamete e ko ƒe marunoo ka maɓɓe kon).

---

1. Taariika yaaghubi: 2/ 226.

2. Al Kaafi: 2/331

Ghaburuuji imaamuɓe Ahlul bayti ɓen ka berɗe baghii'a

IMAAMU NAYABO ON
IMAAMU ALII GEDAL SEYYIDUNAA ALHUSAYNU
ZEYNUL AABIDIINA (A S)

Ko Madiina ɓe daɗaa ñannde jowi raajibi hitaande 38 fergu, ɓe sahinndinaa e hitaande 95 fergu ko ɓe tookaabe.

Hino wi'aa wonnde ko wonunoo yumma maɓɓe ko sonnaabe maaketenoɓe ɓe Sah Zanoonu gedal Yazdijar sakkitiido lambe faarisi yankooɓe ɓen.

Be tawano jihaadi ndin Karbalaa tawi hiɓe mari duubi noogay, kono ɓe wafidaano e baaba en maɓɓe jihaadi ndin ɓaawo tawii fewndo on tuma hiɓe nawni, hari ko ɓe anndiraaɓe rudagol e Aduna wada dewal, ko fii dun wadi si hari hiɓe jammi ɓe jooma yuugeeje ɗen, sabu batte succugol ko wonunoo ka tiinde maɓɓe kon, ɓaawo ɓe fewnaama kadi, dale tawano ka hoore balaaje maɓɓe tawi ko batte saakuuji ñaameteɗe ɗi ɓe ronndotortonoo jemma, ɓe naɓana yimɓe waasidube ɓen ka juudi maɓɓe.

Hino jeyanoo e maakuuji maɓɓe: Mi hadii ma ngaameelo e sonkugol, ɓaawo ko kannji dɗiɗi woni dammbugal kala bone, ɓaawo pellet si tawii a aamii a wadataa hagghee hay e gooto, si tawii kadi a sonkii a waawataa munñaade hagghee laawiido ma.

Hino jeyaa kadi e ko fillaa e fii mirin Imaamu Zeynul Aabidiina on e nokku maɓɓe on hakkunde julɓe ɓen wonnde hari hiɓe wanngaade ka suudu Kaaba, tawi kadi nokkuure nden hino heewi tew wanngotooɓe, on tuma Hisaamu gedal Abdul Maliki (lando umawi yankeejo on) fii yo’o meemu hajarul Aswadi on (hayre ɓaleere nden), kono sabu ko yimɓe ɓen ɓiɗondiri kon, o waawaali hewtude, on tuma o jooɗii o sabbii, ko’e nder on saa’i ɗon Imaamu Zeynul Aabidiina senii, ɓaawo ɓe ɓattike hayre ɓaleere nden wanngotooɓe ɓen fow pottitanii ɓe sabu mirin maɓɓe on e ka mawningol ɓe, haa ɓe hewti hayre nden, ɓe nanngi nde ɓe lunnii. On tuma yimɓe iwruɓe Damaasu wonndunooɓe e Abdul Makili ɓen haawii ɗun, ɓe lanndii Hisaamu fii Imaamu on, ɓe wi’i mo: Ko hommo nii? On tuma o ɗormii o wi’i o anndaa ɓe fii wata yimɓe Damaasu ɓen yiɗu ɓe, tawi non dendiiyankeejo anndaado wi’eteedo Farazdaghu hino ɗon, on wi’i: Kono min miɗo anndi mo, on tuma yimɓe Damaasu goo wi’i mo: Ko hommo nii Abuu Faarisu? On tuma Farazdaghu yuɓɓi gimɗi welu ɗi hino jeyanoo e majji ko woni e arude doo kon:

Ko oo doo non dinnigiral ngal anndi teppe mu’un, suudu ndun, haramu e nokkeeji luttuɗi ɗin hino anndi fii makko.

Ko oo woni gedal ɓurudo moyɗude jiyaaɓe Alla ɓen fow, ko oo woni huloowo Alla on, laafuɗo anndaado on.

Ko oo tigi woni mo nelaado Ahmadaa woni baaba en mu’un, jooma an juulii e makko fannii koddoruyee hino wadude.

On tuma Hisaamu gedal Abdul Maliki monanii mo, yamiri yo’o nanngi sabu ko’o holli cuucal yeeso makko kon.

Ghaburuuji imaamuɓe Ahlul bayti (a s) ɓen ka berɗe baghii'a,
wahaabiyankooɓe ɓen muncuno ɗi e nder hitaande 1344 fergu

IMMAAMU JOWABO ON

IMAAMU MUHAMMADU GEDAL BAAGIRU (A S)

Ko Madiina ɓe dañaana e nder hitaande 57 fergu, ɓe sahindinaana e nder hitaande 114 fergu ko ɓe tookaabe, hiɓe Ghabrinaana Baghii'a.

Hino fillaa e oo sahabankeejo mawɗo wi'eteedo Jaabiru gedal Abdullaahi Ansarii wonnde o maakanno ɓe - tawi ko ɓe paykun- : Nelaado Alla on (s a w) hino salmine, on tuma o lannda: Ko honno ɗun woni? O wi'i: Ñannde goo hari miɗo joodii ka nelaado Alla on (s a w) tawi Alhusaynu hino joodii takko maɓɓe tawi hiɓe fijirde mo, on tuma ɓe maaki: Ko an yo Jaabiru, oo heɓoyay biɗɗo innde makko nden ko Aliyya,

si tawii wonii haa ñannde darngal noddoowo noddoyay: Yo koohoojo rewoofe Alla ben immo, on tuma gefal makko on immoo, ßaawo ðun kanko kadi o jibinoyay biðdo innde makko nden ko Muhammadu, si tawii a tawoyaama jamaanu makko yottin salminaa ngo an e makko.¹

Fillaama kadi wonnde nelaafdo Alla on (s a w) maakanno Jaabiru: (Hino tanyinaa ka wuuraa haa yiidooyaa e gefal an iwuðo e Alhusaynu himo wi'ee Muhammadu, o irtay ganngal ngal irtugol, si tawii a yiidooyii e makko yottin salminaago an e makko).²

Be saakituno gannde diina lisaamu kan, janngube buy janngi e juude maðbe.

Hino jeyanoo e maakuuji maðbe: Wowlanee yimbe ben ko faala ðon yo'on wowlane kon, ßaawo pellet Alla seniido on hino aña heewuðo huðugol, heewi yennugol, heewi yuwugol gomðimbe ben.³

Fillaama kadi e gefal maðbe on Imaamu Jaafaru Saadighu (a s) wonnde hiße maaki: Hari mido weyyitanaynoo baaba en an nokku ka ße belotoo ðon, mi sabboo haa ße seenoo, si tawii ße belike, ße ðaanike, min kadi mi immoo mi yaha mi waaloo. E nder jemma goo neebi ße sentaaki, on tuma mi yahi ka juulirde- juulirde nelaafdo Alla (s a w)- ðaßbitugol ße, ðulle hari nißbii yimbe ben deyyitii, on tuma mi tawi ße ka nder juulirde hiße sujji, tawi ko kambe tun woni ka nder juulirde, on tuma mi nani ko janngata kon, tawi hiße maaka:

---

1. Asawaa'ighul Muhriha: 201

2. Wa rakibtul Safiina: 550 eggude e Irsaadu seykkhul Mufiidu.

3. Deftere wootere nden: 553.

*(Senaade woodanii ma yo Alla, ko an woni jooma an haggahun, ko an yo jooma mi sujja ka yankinanagol ma e ka maccindanangol ma.. yaa an Alla, dandand lette maa den ñaande immintitaa jiyaaɓe maa ɓen..)*¹

Hittingol maɓɓe e fii ne'ugol jannguɓe:

Ɓe ne'uno jannguɓe e fillotooɓe haɗiise buy, tawaynoo ɓe battinorii peewal maɓɓe ngal e njikkuuji maɓɓe din, haa hino fillaa e Imaamu Saadighu (a s) maaku maɓɓe: *(Pellet hari wonndiɓɓe baaba en an ɓen ko tugaale moyɣe fii amen, ɓe wuuri ɓe maayi)*.²

Hino fillaa e maɓɓe kadi wonnde ɓe wasiyino gedal maɓɓe on Imaamu Jaafaru Saadighu (a s) fewndo ɓe feyɣinta, oo maaku maɓɓe doo: *(Ko an yo boobo an, mi wasiyike ma moyɣagol e wonndiɓe an ɓen)*.

On tuma Imaamu Saadighu (a s) jaabii ɓe: *(Ko onon yo baaba en, mi waday godɗo e maɓɓe hara o wonay e nder leydi- saare makko nden- hara o hatonnjinaa e lanndagol hay e gooto)*.

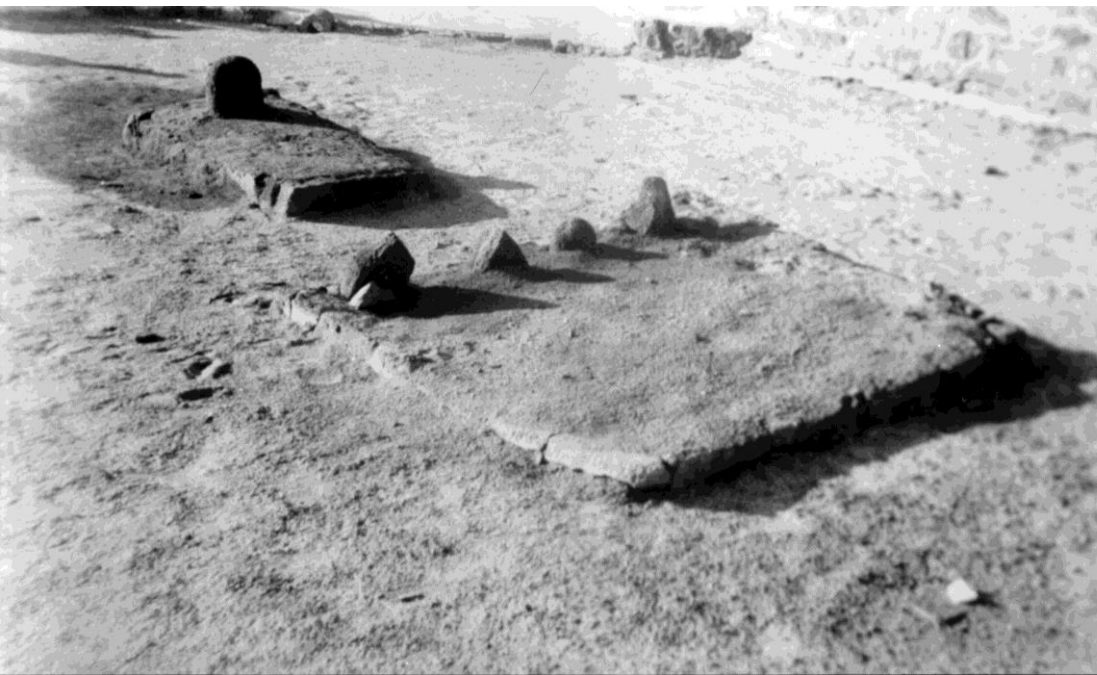
Ko ɗun woni mi jannay ɓe gannde e faamuuji taway ɗi ɓe hatonnjinaa e lanndagol janngudo goo.

---

1. Al Kaafi: 3/ 323.

2. Siiratu A'imatu Ahlil bayti: 2/ 200

Ghaburuuji imaamuʼbe Ahlul bayti (a s) ʼben ka berde baghiiʼa,
wahaabiyankooʼbe ʼben muncuno ʼfi e nder hitaande 1344 fergu

IMAAMU JEEGABO ON
IMAAMU JAAFARU GEDAL MUHAMMADU
SAADIGHU (A S)

Koʼe hitaande 83 fergu ʼbe daña, ʼbe feyyini ko ʼbe
tookaabe e nder hitaande 148 Madiina, hiʼbe ghabrinaa ka
berde baghiiʼa.

Hiʼbe hittinoo e fii neʼugol jannguʼbe e nder cobbuli gannde
lislamu ʼden fow e ko wonaa kadi, Alhasana gedal Alii
Wassaamu hino wiʼi: Mi tawuno ka nder juulirde- Kuufamawbe
teemedde njeenayo gooto kala e maʼbbe hino wiʼa: Ko
Jaafaru gedal Muhammadu yewtirin mi).¹

Hino jeyanoo e jannganaakuube maɓɓe ɓen: Zuraara gedal A'ayunu, Muhammadu gedal Muslimu, Jaabiru gedal Hayyaana karamokoojo simii anndaado on.

Ko sabu golle maɓɓe hittude de alaa nanndo de ɓe gollunoo fii yanñugol pinal e gannde sii'a Ahlul bayti den wafi si laawol sii'a immaami yankooɓe hooliibe imaamuube ɓen sappo e diɗo dammbaa e maɓɓe, wi'aa laawol jaafari yankewol ngol.

Abu Jaafaru Mansuuru neluno haa e Imaamu Saadighu (a s): (Ko fii hondun hadata hulaa men wano yimɓe luttuɓe ɓen hulirta men non? ɓe maaki: Men maraa goɗɗun e Aduna ko men tanyinora maa mo, wonaa kadi e hoore neema wonu daa sakko men jarne e hoore makko, a wadaa ɗun kadi ko lette sakko men munñintine e hoore mu'un, ko fii hondun men hulaya maa?).¹

Hino jeyaa kadi e maakuuji maɓɓe (a s): Kala ngantindo tooñudo tooñe makko den, Alla wurtay e makko ko tooña mo, si tawii o torike Alla hara o jaabinantaake, Alla kadi yobataa mo e hoore ko'o tooñaan kon.

Hino fillaa kadi e Zakariyaa'u gedal Ibraahiima, o wi'i: Hari ko mi annasarankeejo, on tuma mi silmi, mi hajji, on saa'i mi yahi ka Imaamu Sadighu (a s).. on tuma ɓe maaki: Alla fewnii ma.. lanndo yo boobo an? On tuma mi wi'i: Baaba en an e yumma an ko annasrankooɓe, yumma an kadi ko bumɓe, on tuma Imaamu Saadighu (a s) maaki: Danko yumma maa, wonaa ɗiggando ɓe, kurkano daa ɓe an tigi.

---

1. Wa rakibtul Safiina: 562.

Zakariyaa'u wi'i: Baawo mi artii Kuufa, hari mido newanoo yumma an, walla be kurkanoo be, on tuma be maakanin mi: Ko an yo boobo an, hari wonaa nii jogitorno daa mi fewndo wonuno daa ka diina an, ko hondun waylu maa baawo a naatii ka diina lisaamu? On tuma mi wi'i: Ko gorko jeyaado e gefal be annabijjo amen on yamirin mi dun, on tuma be wi'i: Ko an yo boobo an, ko diina maa kan furi moyyude diina.

Weebitanan ka, on tuma mi janni be tugaale lisaamu den e sari'aaji goo, be silmi, be juuli, baawo dun be feyyini –yo Alla hinno be-.

Soorooji kanŋe ɗin ka belebon Kaazimayni

JANNGANDE JEENAYABERE NDEN

IMAAMU JEEDIDABO ON IMAAMU MUSAA GE'DAL JAAFARU AL KAAZIMU(A.S)

Ko'e hitaande 128 fergu ɓe daña, ɓe sahinndinaa ko ɓe tookaabe e nder kasooji Haaruuna Rasiidu hitaande 183 fergu Bagdaadu, ɓe wattinaa e nder nokkuure jeyaande e mayre, hannde hinde anndiraa wi'eede Kaazimaya.

Ko waɗi si ɓe wi'aa Kaazimu ko sahu butti e modugol tikkere ko ɓe anndiranoo kon. Ɓe hawruno e sattuendeeki moolanaa ɗi e tooŋe e juude laaminoo ɓe fewndo maɓɓe ɓen, tentinii Haaruuna Rasiidu on nanngunoodo ɓe laabi buy, ɗun jokkondiri duubi buy, ɓe hawri e nooneeki ɓi'eede e faaɗinaneeɗe on fow.

Muhammadu gedal Talha Saafa'ii hino wi'i fii maḅḅe: (Ko kanko woni Imaamu mawnudo emmbere, tiidudo fiyaake on, mawḁo tinniido wakkiliido e nder tinnagol mu'un ngol, anndiraado dewal, duumiido e doftagol Alla, anndiraado mu'ujjaaji ḁin, o waalay juulude jemma, o ḁalla ittude sadaka hoora, ko sabu duudugol butti maḅḅe kin e munḁanagol ḁaḅḅituḅe ḅen waḁi si ḅe wi'aa Kaazimu).¹

Hino jeyaa e wasuyee maḅḅe mo ḅe wasiyinoo Hisaamu gedal Hakamu: Pellet Alla hino mari hujjaaji ḁiḁi, feeḁudo e suuḁiido, si tawii non ko feeḁudo on ko on woni nulaaḅe ḅen e annabaḅe ḅen e Imaamuḅe ḅen, si tawii kadi ko suuḁiido on ko hakkilaaḁi ḁin.. Ko an yo Hisaamu, golle fandude ḁe jooma hakkille waḁata jaḅete sowindiree, golle buy kadi ḁe yimḅe bewre e majjere waḁata den ko rutteteede.

Fillaama kadi wonnde hari Imaamu Musaa Kaazimu (a s) hino seenaade ka laawol, tun ḅe hawri e suudu darniindu moyya tawi ko jooma jawḁiijo jeyi ndu, tawi gimi hino nootitoo nder ton, tun hawriti debbo golloowo on yaltii himmbugol ḁooge ka laawol, on tuma Imaamu Kaazimu (a s) ḅattii mo lanndii mo: Ko hommbo jeyi nduu suudu? On tuma o wi'i: Ko koohoo an Bisru, on tuma ḅe maaki: Enee oo kooho maa ko dimo kaa ko jiyaado? o wi'i: Ko dimo, on tuma ḅe maaki: Ko goonga, si tawno ko'o jiyaado o doftotono pullo makko on (*ko ḅe faala wi'ude si tawno himo anndunoo wonnde ko'o jiyaado Alla o doftotono mo, o acca yarugol beere e gimi harminaadi ḁin*), on tuma golloowo on naati ka suudu, ḅaawo Bisru tawii o neebii lanndii mo ko hondun o wonunoo e waḁude? debbo on yeetii mo ko waḁi hakkunde makko e Imaamu Kaazimu kon, on tuma maaku

---

1. Warakibtu Safiina: 565 eggude e Mataalibi Sa'uuli: 18.

mabbe on battini e Bisru tawi himo jogii weeru beere ka juude makko, o bugii weeru on o dogi o jokkiti be o wattaaki pade, baawo be tinii mo, be annditi mo, o tuubi e juude mabbe, o woni aaden dewo rufiido haa o anndiraa wi'eede (*Bisru seppunoodo wadaa pade on*).

Soorooji kanje dfin ka belebon Imaamu Ridaa (a s) Khurasaana

IMAAMU NJEETATABO ON IMAAMU ALI G'DAL MUSAA RIDAA (A.S)

Ko'e hitaande 148 fergu ƙe daɗaa, ƙe sahinndinaa ko ƙe tookaabe e nder hitaande 203 fergu, hiƙe ghabrinaa e nder saare Tuusu nden Khurasaana, hari hiƙe anndiranoo fural e faamu hakkunde julƙe ƙen haa lando Abbaasi yankeejo wi'etenooɗo Maamuunu on daɓɓiri ƙe yo ƙe wonu lontotooɗo mo, kamƙe kadi ƙe jabi sabu ko'o ƙiyunoo ƙe kon e ko o kammbannoo ƙe kon, on tuma Imaamu on sartinani mo wonnde ƙe fawtotaako donngal fii laamu ngun e fiyakuuji mu'un hay e huunde.

Imaamu Ridaa (a s) fawtino jaabagol yimƙe yedduƙe Alla ƙen e seluƙe laawol feewungol ngol, defte hadiise ɗen hino yewti buy e poodondire ko ƙe wadaynoo hakkunde maɓƙe

kon, haa bural maɓɓe ngal saakitii hakkunde ayɓe maɓɓe ben, ittii non sikke hakkunde yiɓɓe maɓɓe ben.

Hino jeyanoo e maakuuji maɓɓe (a s): Ko woni njaatigi mo kala ko hakkille makko ɗen, ko woni kadi gaño makko ko majjere makko nden.

Hino fillaa kadi wonnde Abuu Nawaasi ɗenɗi yankeejo on felano wonnde o mantaali Imaamu Ridaa (a s), on tuma o yuɓɓi ɗii gimɗi wonu ɗi e arude ɗoo:

Mi wi'aama wonnde ko min buri yimɓe ben fow ka fannu yewtere labaande,

Hida mari e gimɗi maada moyyudi ɗin manteteeɗo, meyyere nden rimanay tettudo nde on ka juude an.

Ko fii hondun accan ɗaa mantugol Ibnu Musaa e hoore le bure ɗen fow himo mari.

Mi wi'i: Mi waawataa mantude Imaamuujo tawayɗo hari seyyidunaa Jibriilu ko kurkaadu baaba en mu'un.

Hino fillaa kadi wonnde Abuu Mansuuru gedal Abdul Raazighu wi'uno ñaawoowo leydi Tuusu ndin- ko e ndin leydi Imaamu Ridaa ghabrinaa fewndo on tuma hari ko Tuusu ndi wi'eteno-: Enee hida mari biɗɗo? o wi'i: Mi maraa.

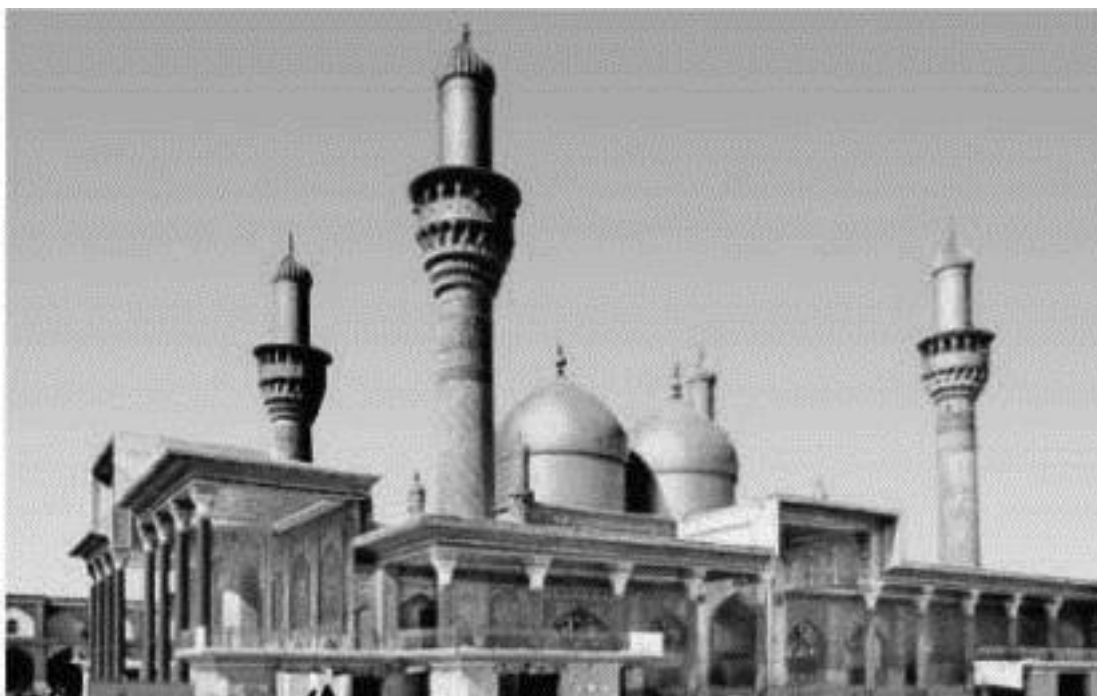
On tuma Abuu Mansuuru wi'i: Ko fii hondun haɗi yahaa ka belebon Imaamu Ridaa toro ɗaa Alla ɗon haa Alla arsike biɗɗo? Baawo pellet mi torike Alla seniido on haajuuji an ɗon, ɗi huntaa.

On tuma Haakimu wi'i: Mi yahi Mashadu, mi torii Alla ka Imaamu Ridaa don yo'o arsikan biɗɗo, on tuma o arsikin mi biɗɗo gorko.¹

Yaa an Alla arsiku men juuragol ghabru Imaamu Ali gedal Musaa Ridaa (a s) ka aduna doo e tofoore maɓɓe e tefoore baabiraaɓe maɓɓe ɓen e maama soro maɓɓe nelaarɗo Alla (s a w) ka Laakhira.

Hino jeyaa kadi e ko fillaa wonnde nedɗo wi'eteɗo Sulaymaana gedal Jaafaru Jafarii hino wi'i: Hari mido ka Imaamu Ridaa (a s) tawi hiɓe ɓannanaa nafakka, on tuma ɓe tini gorko hawjuɗo, ɓe sorti sookeewo maɓɓe ngon ka ñaametee, on tuma gorko on ari wi'i: Zubaydii maayii jooni-hari ko lando tooñoowo-on tuma Imaamu Ridaa hayli sala maɓɓe on ɓe maaki: Mido tany'inii o wadii bakkaatu e nder oo jemma doo, Alla seniido on hino daali: *(Ko sabu bakkatuuji maɓɓe ɗn ɓe yooliraa, ɓe naadaa yiite)*. Nuhu: 25. On tuma ɓe fudditii nafagol ngol, on saa'i golloowo maɓɓe on ari yeetii ɓe wonnde Zubaydii maayii ko beere nden woni sabu makko e nder jemma feyyuɗo on.

Soorooji kanje dīn ka imaamu Kaazimu

**IMAAMU JEENAYĀBO ON
IMAAMU MUHAMMADU GEDAL
ALII JAWWAADU (A S).**

Ko'e hitaande 183 fergu 6e daŋaa, 6e sahinndinaa ko 6e tookaabe e yamiroore lando Abbaasi yankeejo wi'eteedo Mu'utasimu on e nder hitaande 220, 6e ghabrinaa e nder saare Kaazimiyya nden.

Fiima kala hari duubi maɓɓe dīn toowaa kono hari hiɓe anndiranoo ganndal e ɓural, Maamuunu resinno 6e jiwo makko wi'etenooɗo Ummul Fadli on. Manugol non ɓural maɓɓe ngal e ganndal maɓɓe ngal- wonnde kala hari fewdo baaba en maɓɓe Imaamu Ridaa feyyinta hari 6e hebaali duubi sappo, 6e janngaali kadi e juude karamokooɓe goodun hino holli tawugol Imaamuube Ahlul bayti ɓen nanndaa

e hay e gooto ka gannde maɓɓe e ka bure maɓɓe, e tawugol be hatonnjinaa e wɔɓɓe goo.

Hino jeyanoo non e maakuuji maɓɓe din: Si tawno majjudo fankiino, yimbe ben luutondirtaano.

Be maaki kadi: Gomɗindo hino hatonnjini e hawrindineede ka Alla e waajotoodo immordo e makko kanko tigi e jaɓangol on waajiido mo.

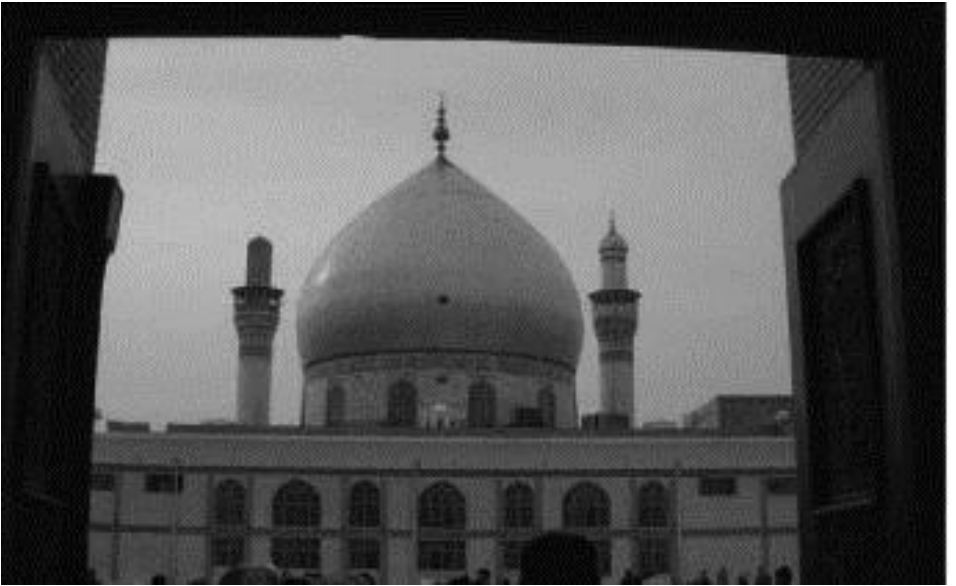
Hino fillaa kadi e gooto e fillotoobe hadiise, wi'eteedo Ahmadu gedal Hasana, o wi'i: Hari mido joodii ka Alii gedal Imaamu Jaafaru Saadighu (a s)-bappa Imaamu Ridaa (a s)-tawi ko'o mawdo nayeejo ka nder juulirde nelaado Alla (s a w) Madiina, hari mido nafitoraynoo ganndal makko ngal, tun Imaamu Muhammadu Jawaadu (a s) naati, on tuma Ali gedal Imaamu Jaafaru Saadighu (a s) immii jaɓɓagol be tawi o wattaaki pade o waanaki waanaare, on tuma o lunnii sookeeje maɓɓe den, o teddini be. On tuma Imaamu Jawaadu (a s) maakani mo: Ko onon yo bappa joodee yo Alla wadu yurmeende makko nden e mo'on, on tuma Ali wi'i: Koo hoo an, ko honno mi joodorta an hida darii? Baawo tummbondiral ngal lannii, Ali gedal Imaamu Jaafaru arti ka jannata don, wɔɓɓe goo feli mo wi'i mo: An ko a bappa baaba en makko, ko fii hondun feyyintinirtaa teddingol mo?

On tuma Ali gedal Imaamu Jaafaru maaki: Fankee don, si tawii Alla seniido on hewtinaali dɗii puri doo- o tami waare makko nden- e almamaaku ngun, o wadɗii ngu e juude oo suka doo, ko honno mi yeddirta fural makko ngal? Meden moolii Alla e ko wonu don e wowlude kon.¹

---

1. Al Kaafi: 1/ 322.

Fillaama kadi wonnde baawo Imaamu Jawwaadu (a s) faalaama iwude Bagdaadu seenoo Madiina, be rewuno e datal dammbugal Kuufa ngal, on tuma be naati don e juulirde fii juulugol, tawi leggal tamaro hino ka dinngiral juulirde ngal rimaamli taho, be salligii ka leggal don, be juuli futuroo julde jamaa, baawo dun be juuli darde nayi naafila Futuroo on, baawo be gaynii wirdagol ngol e sujjugol jarna Alla, yimbe ben tawi leggal tamaro ngal rimii, be haawii dun, be ñaami de, be tawi ko tamarooje welude de maraa podde.¹

Sooro kanje imaamu Askarii samoraa Irak/ ko adii o fuseede e juude yimbe bombe ben

Fineetere moƴƴiniraaɗo kaalisi e kanje ka belebon Imaamu Askarii saamora Irak/ ko adii
yo bombe ben fettin bommbu e hoore makko.

Sooroo belebon imaamu Askarii mo yimbe bewbe ben e bombe ben lanci on
ñannde 23 jombente hitaande 1427 fergu.

IMAAMU SAPPABO ON IMAAMU ALII GEDAL MUHAMMADU HADII (A S).

Ko'e hitaande 212 fergu be daña, be sahinndinaa ko be
tookaabe e nder leydi Saamora ndin e nder hitaande 254
fergu, hiibe ghabrinaa kadi don.

Imaamu Haadii (a s) hawruno e sattuendeeji din e
tampereji din fow e juude laamu fewndinoo ngu on saa'i,
tentinii lando Abbaasi yankeejo wi'etenoodo Mutawakkilu
on tawunoodo hino hunyani abbaasi yankooŋe ben haa
feyyiti, ko kanko yamirnoo yo belebon seyyidunaa
Alhusaynu (a s) on fuse, yahay be juuragol ton be lettee,
Mutawakkilu immino Yaaya gedal Harsamatu yettugol
Imaamu on Madiina naba Irak, Yaaya kañun tigi hino wi'i:

(On tuma mi yahi Madiina, baawo mi hewtii yimbe saare nden fow sowti sowru wooturu ndu goddo nanaali sifa mu'un, hulangol Aliyya, alhaali on satti haa tappi kaaye baawo hari himo moyyinoo e maɓbe, kanko e juulirde nden be seedataa, hari kadi o yidaa Aduna, Yaayaa wi'i: Mi woni e fankingol be, mi woondana be wonnde mi yamiraaka wadugol mo ko boni e wonnde godɗun wadataa mo, baawo ɗun mi lirñiti suudu makko ndun mi tawaali ton si wonaa Alghur'aanaje e defte Du'aa e defte ganndal, fii makko mawni e gite an..).¹

Hino jeyanoo e maakuuji maɓbe (a s): (Kala mo wonkii mu'un kin hoyi e hoore mu'un, bone makko daɗotaako).

Hino fillaa kadi wonnde gorko wi'etenooɗo Abdurahmaanu hari hino darinoo ka dammbugal Mutawakkilu Abbaasi fewndo o nanngunoo Imaamu Ali Haadii (a s), Abdurahmaanu ndaari Imaamu on (a s) tawi hiɓe e on alhaali ɗon, o woni e toranagol be Alla tawi imaamu on hino ndaarude mo, baawo Imaamu Haadii (a s) battike mo, be yeyɗitii mo be maaki: Alla jaabinii du'aa maa on, o junnii balde maa ɗen, o okkorii ma jawdi buy e biɓbe buy. On tuma mirin Imaamu on (a s) nanngi mo.

Abdurhammaanu hino wi'i: Alla udditanin mi moyɗere sabu du'aa maɓbe on.² On tuma Alla ɗuddini jawle makko ɗen, okki mo geɗal be sappo worɓe, ngurndan juutu ɗan, hari himo jeyanoo e gomɗinnoo be almakaaku Imaamu Haadi (a s) ngun.

---

1. Warakimbtu Safiina: 582

2. Isbaatul Hudaati: 3/ 371

E alarba ñannde 23 jommbente hitaande 1427 fergu naasibiyakoofe bombe ñen ari fettini bommbu ka belebon Imaamuube ñen ñido non (*Imaamu Haadii e Imaamu Askari (a s)*), ñaawo nde ñe naadi e nder haramu on bommbu ko yonata weetay ñe fettina ñe, ñaawo hari ñe heblanike ñun ko aadii. Hay e gooto non maraa doole si wonaa Alla bajjo lando on.

Sooroo belebon imaamu Askarii mo yimbe bewbe ben e bombe ben lanci on
ñannde 23 jombente hitaande 1427 fergu.

**IMAAMU SAPPO E GO'ABO ON
IMAAMU ALHASANA GE'DAL IMAAMU HASANA
ASKARII (A S).**

Ko'e hitaande 232 fergu be dañaa, be sahindinaa e nder
leydi Saamora ndin e hitaande 260 fergu, be ghabrinaa don.

Muhammadu gedal Abdul Aziizi Balkhii hino fillii o wi'i:
Ñannde goo hari mido joodii e laawol wi'etee ngol (saari'ul
Khanami), tun Abuu Muhammadu (a s) seenii hiibe iwri ka
suudu maɓbe hiibe sutii ka suudu ka tummbondiree don, on
tuma mi wi'i e hakkille an, si tawno mi sonkiino doo mi
noddii yimbe ben mi wi'ii: Ko onon yo yimbe, ko bee doo
woni hujja Alla on e hoore mo'on, anndee mo, be waray lan?

Baawo be battike lan, on tuma be joopori honndu maɓbe
sappordu ndun kara maɓbe on: Fanku, e nder on jemma don

mi hoydi ɓe hiɓe maaka: (*Ko suudugol ngol ɓuran maa waregol ngol, hulu Alla e hoore wonkii maa kin*).¹

Laamu hunyungu ngun nannguno ɓe laabi buy, lando Abbaasi yankeejo wi'etenooɗo Mutawakkilu on soki ɓe, halfini ɓe godɗo e gollooɓe mu'un wi'etenooɗo Saalihu gedal Wasiifu, on tuma Abbaasi yankoobe goo wi'i mo: (*Faadnan mo, on tuma Saalihu wi'i ɓe: Ko hondun mi wadata mo, a halfinii mo worɓe dɗo ɓuruɓe lan bonude, ɓe wontii jooni e rewugol Alla juula ko dɗun tun woni golle maɓɓe, on tuma o yamiri yo ɓen halfinanooɓe ɓe dɗo adde, on tuma o wi'i ɓe: Bone heɓii on, ko hondun wonu don e wadude fii oo gorko? On tuma ɓe wi'i mo: Ko hondun men wowlata fii gorko hoorayɗo ñalorma mu'un on, juula jemma mu'un on fow, o wowlataa, huunde maapinaa mo si wonaa dewal ngal, si tawii o ndarii men tere amen den fow diwnay hara hannde kadi men waawanaa hoore amen hay e huunde, ɓaawo abbaasi yankoɓe ɓen nanii dɗun, ɓe yahi ko ɓe jaasuɓe*).²

Hino jeyaa e maakuuji maɓɓe (a s): Hino jeyaa e yankinaare, salmingol ɓe fottata (ka laawol ɓen), hara joodaaki yeeso mbatu ngun fow.

ɓe maaki kadi (a s): Suusugol paykun baaba en mu'un ka woni tosokun don, ko seedee o yagganoyay ɓe tuma o mawni.

ɓe sahinndinano ka nder suudu maɓɓe e nder saare Saamoraan den, ɓe ghabrinaa takko baaba en maɓɓe, belebon

---

1. Isbaatul Hudaati: 3/ 212.

2. Al Kaafi; 1/ 512

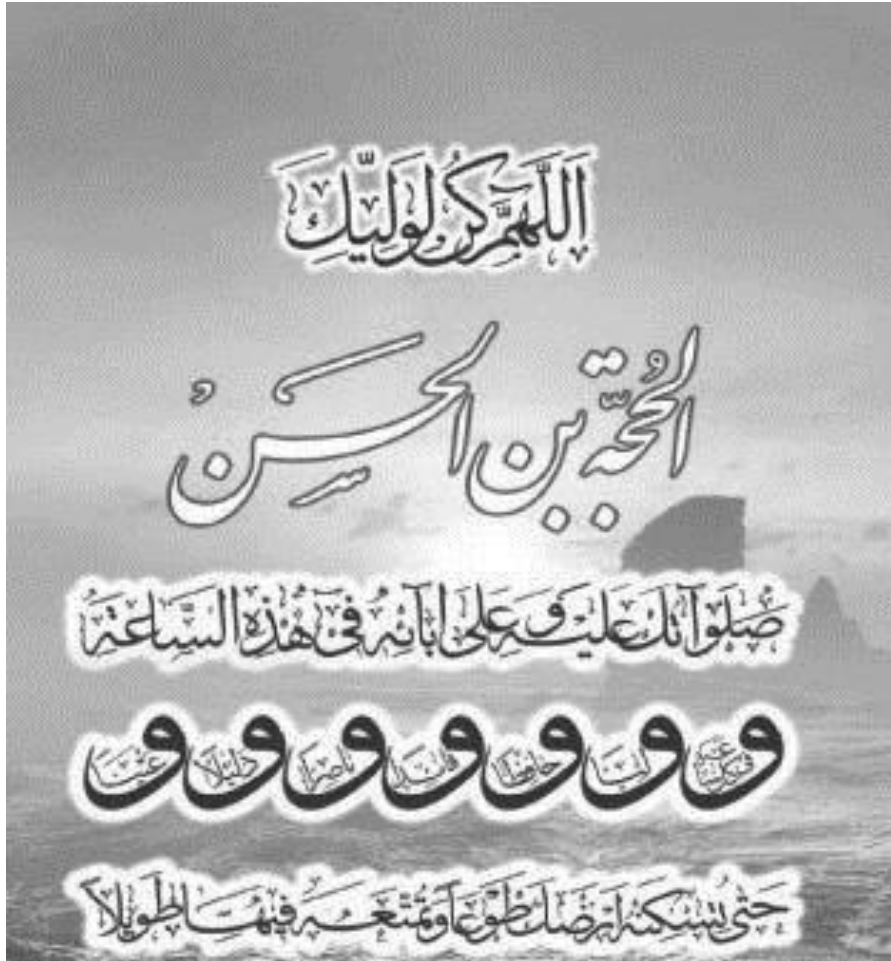
maɓɓe on wonti ka yimɓe yahata juuroo, e nder jamaanuji ɗin fow maadi ndin e soorooji ɗin hino cudiraa kanɓe.

E alarba ñanne 23 jombente hitaande 1427 fergu yimɓe bomɓe ɓen fettini bombu e haramu on e soorooji makko moyɣiniraa ɗi kanɓe ɗin, ɗun non tawi ko bonnere moolandaande nde ɓe eɓɓannoo ko neebi, tawi ɗun hino wa'i wa ko ndendiyankeejo wi'i:

Ɓe ninsii ko fii hondun haɗunoo hara hiɓe tawaa e warugol mo ngol, ɓe jokkiti yi'e makko wudu ɗe ka berɗe ɗen.

Hay e gooto maraa doole si wonaa Alla wawɗo lando on.

JANNGANDE SAPPABERE NDEN

**IMAAMU SAPPO E DIDABO ON
IMAAMU MUHAMMDU GEDAL HASANA
MAHADII (MAADIYYU) (A S).**

Ko'e hitaande 255 fergu 6e da'naa e nder leydi Saamoraan din, hiife wuuri hiife saatii feeñude e duñayee Alla.

Ibnu Hajarū hino wi'i: Fewndo baaba en makko feyyini hadi ko duubi jowi o mari, kono hari Alla okkii mo e nder majji faamu on.¹

Hadiiseeji buy hino fillaa e nelaado Alla on (s a w) e imaamuube ben ka Ahlul bayti yewtu di fii feeñugol almaami Maadiyyu (a s), yewti innde maɓbe nden, hino jeyaa e majji:

1. Hino e nder hadiise eggude e seyyidunaa Aliyya (a s) wonnde hiɓe maaki: Nelaado Alla on (s a w) maakii: Mahadii ko'e amen menen beynguure suudu ndun jeyaa, Alla moƴƴiniroyay mo (aduna on) e nder jemma gooto).²

2. Fillaama kadi e Sa'iidu gedal Musayyabu, o wi'i: Hari meden ka neene Ummu Salamata, on tuma ɓe yewti fii Almaami Maadiyu, on tuma ɓe maaki: Mi nanii nelaado Alla on (s a w) hino maaka: (*Maadiyyu ko'e geyngol Faatima ngol jeyaa*).³

3. Hino e nder hadiise Abdullaahi, nelaado Alla on (s a w) maaki: (Aduna on lannataa haa gorko jeyaado e beynguure suudu an ndun laamo aarabu, innde makko nden hino nanndi e innde an nden (ko men tokora).⁴

4. Hino e nder hadiise goo kadi eggude e nelaado Alla on (s a w), ɓe maaki: (Gorko e beynguure suudu an ndun laamoto, innde makko nden hino nanndi e innde an nden).⁵

---

1. Asawaa'ighul Muhriha: 208.

2. Sunanu Ibnu Maajaha: 4/ 454.

3. Deftere wootere nden

4. Sunanu Tirmijii: 4/ 505.

5. Deftere wootere nden.

5. Hino e nder hadiise goo kadi eggude e nelaado Alla on (s a w) wonnde hiɓe maaki: (Si tawiino hara heddaaki e aduna on si wonaa ñalaande wootere, Alla juutinayno nden ñalaande haa gorko jeyaado e ɓeynguure an nden yalta, o hebbina ndi (leydi ndin) nundal, wano ndi hebbiniranoo tooñe).¹

6. Da'abalu Khuzaa'ii hino wi'i: 'Baawo mi jannganii koohoo an Imaamu Ridaa (a s) dɩi gimɗi doo- ko gimɗi duudufi anndiraa di wi'eede taa'iya-baawo mi hewtii e dɩi gimɗi doo:

Feeñugol Imaamu on feccere feere alaa ko waday dun, ko'e innde Alla e barkiiji makko o feeñata,

O senndindirana en kala goonga e meere, o yoɓa e mo kala golle mu'un.

Be mbojji, on tuma ɓe ɓanti sala maɓɓe on ɓe ndaari lan, ɓe maaki: Ko an Khuzaa'ii, pellet seyyidunaa Jibriilu yewtii ka hoore denngal maa sabu dɩi gimɗi doo dɩi.²

Alla seniino on hino wirni Almaami Maadiyyu (a s), himo saatii non fenñinde mo tuma corfol mu'un heɓii fii wadugol ɓe golle maɓɓe den e nder ñinnugol ñaawooje Alla den e nder leydi ndin fow. Si en wattanii yila kadi en taway fillayeeji di julɓe ɓen fillii e nelaado Alla on (s a w) ko wonnde feeñugol maɓɓe ngol ko ka waghtannde aduna wadoyta, di wi'aali wonnde ko on tuma o dañoytee,³ dun non

---

1. Al Muhaadaraatu Fil Ilaahiyyaati: 565 eggude e Musnadu Ahmadu.

2. Warakibu Safiina: 590

3. Baawo hay ka denngal pular ko wi'etee feeñugol ko yaltitugol huunde suudfinoonde woodude.

hino nanondiri e feere wirnagol ƒe ngol wano sii'aabe ƒen wi'iri non.

Wirnagol ngol non hino mari dummuneeji dƒi:

Dummune arane ƒen: Ɖee dumunne ƒoo hino wi'ee dummunne wirnagol tosokol ngol, ƒun hino poodii haa e hitaande 330 fergu, nde tawunoo Imaamu on hino mari e nder ƒee dummune ƒoo neleteeƒo hakkunde maƒƒe e mofte ƒen, ko woni non ƒen neletenoofe rondinoofe ngal donngal ko ƒe nayo, ko Bagdaadu ƒe wuurunoo, ƒe ghabrinaa ƒon, ghaburuuji maƒƒe ƒin kadi ko anndaa ƒi, ko ƒen non woni:

1.Usmaana geƒal Sa'iidu Amrii, hari ko'o neleteeƒo mo Imaamu Askarii (a s) hoolinoo, ko'e hitaande 280 fergu o feyƒinnoo.

2.Muhammadu geƒal Usmaana geƒal Sa'iidu Amrii, ko'e hitaande 304 fergu maa 305 fergo o feyƒinnoo.

3.Alhasana geƒal Ruuhu Nawbakhtii, ko'e hitaande 320 fergu o feyƒinnoo.

4. Alii geƒal Muhammadu Samrii, ko'e hitaande 328 maa 329 fergu o feyƒinnoo.

Baawo Samrii feyƒinii nelugol ngol taƒi, no nelirgol ngol taƒirnoo wirnannde tosokere nden lanni, wirnannde njannde nden fudƒii haa Alla newna feeñugol Almaami Maadiyyu (a s) ngol, kala wi'udo kañun ko halfinaaƒo yottingol nelal maƒƒe e jamaa haray ko fenoowo fefindotooƒo.

Hino e nder hadiise eggude e Alhasana geƒal Ahmadu Mukattibu, o wi'i: Hari miƒo Madiinatu salaami-Bagdaadu- e nder hitaande nde seyku Abuu Hasana Alii geƒal Muhammadu Samrii- yo alla hinno mo yaafoo- feyƒini ko adii o feyƒinde balƒe, on tuma o yaltinani yimƒe ƒen kaydi

markaandi immorde e Almaami Maadiyuu, ko dūn doo woni yi'al mayri:

Ko an yo Ali gedfal Muhammadu Samrii, yo Alla mawni njoddi siḅḅe maa ben e maa, ko'a saatiido mayde e nder balde jeegoo, waawu hoore maa, wata a wasiyo hay e gooto lontotoodo ma baawo maada, baawo wirngol mawngol ngol fuddike, baawo hannde kadi feeñugol alaa si wonaa tuma Alla newni, ḍulle kadi ko baawo dummune juutude e yoorugol berde den e heewugol leydi ndin tooñe, aroyay non e sii'aabe an ben faaminaydo yi'ii lan, si wonaa tun kala nodditiido yi'ugol ko adii Sufiyaanii yaltude e haacaango ngon haray ko fenoowo fefindotoodo, hay e gooto non maraa doole si wonaa Alla wawdo lando on.

O wi'i: On tuma men wayli kaydi markaandi ndin men iwi ka makko, baawo balde jeegoo feyyii, men arti ka makko tawi himo ngirbude, on tuma o lanndaa: Ko hommbo woni wasiyu maa on baawo maada? On tuma o maaki: Alla hino mari fiyaake mo o yottinta o ñaawi. Ko dūn doo wonunoo sakkitoode yewtere nanaande himo yewta yo Alla hinno mo yaafoo.¹

E nder jamaanu wirnagol mawngol ngol gomḍimbe ben ko'e Figihihi yankooḅe mujtahiduuḅe nundube muutiibe ka ganndal ben yiltotoo e mu'un fii faamugol ñaawooje diina kan, ka huutorgol yamiroore kaydi markaandi fillaandi e Almaami Maadiyyu (a s) baawo hino e nder mayri: Si tawii non ko piiji waday di ḍin, haray yiltitee fii majji e fillootooḅe

hadiiseeji amen dīn, baawo ko kambe woni hujja an on e hoore mo'on, min kadi ko min woni hujja Alla on.¹

Hino jeyaa e du'aaji fillaadi e maɓbe dī ɓe du'anii gomɗimbe ɓen:

(Yaa an Alla barki on ñaagiido ma, barki on toriido ma ka hoore leydi e ka nder ndiyan, juulu e nelaado Muhammadu e ɓeynguure maɓbe nden, bagoro daa waasidube gomɗimbe ɓen duhiibe e suddiibe ngalu e yaajeede, nawnuɓe gomɗimbe ɓen duhiibe maɓbe e suddiibe maɓbe cellal e fowtere, wurɓe gomɗimbe ɓen dihiibe maɓbe e suddi ɓe maɓbe neweende e teddungal, mayɓe gomɗimbe ɓen duhiibe maɓbe e suddiibe maɓbe yaafeede e yurmeede, wodɗitiibe gomɗimbe ɓen duhiibe e suddiibe artugol ka leyde maɓbe hara hiibe dadi danndi, barki nelaado Muhammadu e ɓeynguure maɓbe ɓe fow maɓbe).²

E alarba ñannde 23 jommbete hitaande 1427 fergu yimbe bombe ɓen fettinno bommbu e suudu ndu ɓe dañanoo e mu'un ndun, ɓe wirnii e mayru e nder saare Samoraa nden e nder leydi Irak ndin.

---

1. Wasaa'ilu sii'a: 18/ 101.

2. Al Misbaahu: 281/ 306.

DAYYERE JOWABERE NDEN FODOORE NDEN

Ko ñun firi ko wonnde Alla seniido on hino saatii wurnitugol yimbe ñen tuma ñe maayi ñe iwi ka aduna doo, ñe ñaawiree golle maññe ñen, mo kala e maññe hetta njoddi golle mu'un, fedde goo neeminoo ka nder aljanna, ndeya fedde lettee ka nder yiite jahannama.

Alghur'aana on –ko wano non kadi sunna on-hino tentini ñun e nder aayeeje buy yewtude fii fodoore e hasboore ñannde darngal, Alla seniido on daali: *(On tuma alaadu ndun wuttee, wonu ñe ka nder kammuuji ñen e ka nder leydi ñen fow maaya si wonaa on mo Alla muuji, ñaawo ñun wuttaandu goo kadi wuttee e jaka yoo ko ñe darii ñe hi ñe ndaara)*. Zumari aaya: 68

Wurnitugol non tagoore nden ñaawo mayde nden wonaa huunde hawniide, Alla ko hattando piiji ñin fow, himo jaabii kadi ñen heefer ñe wi'ube ñun waawaa wonude, o anndintini ñe fuddoode tagu ngun, e wonnde on tagudo neddanke e laawol aranol ngol hino waawi kadi wurnitugol mo tuma o maayi, Alla seniido on daali:

(O piyani men misal, o yejjiti tagu makko ngun, o wi'i ko hommbo wurnitata yi'e tawayde ko wudude. maaku yo nelaado: Ko tagonoodo ñe ka laawol aranol wurnitata ñe, on non tagugol ngol fow ko'o anndudo fii mu'un). Yaasin aaya: 78-79.

Hino fawii non juldo fow huutorgol ngurndan makko ñan fii gollugol ko moyyi e doftagol Alla, o wodditoo yeddugol

Alla e kala ko nanondiraa e fiyaake makko on, fii yo'o male, o heba yarlayee Alla on e yurmeende makko nden e mbaraari makko ndin, Alla seniido on hino daali kadi:

(Jooma amen, men nanii noddoo hino nodda fii liimaanu ngun, wonnde gomdinee jooma mo'on, on tuma men gomdini, jooma amen yaafano men junuubaaji amen din, fukkanaa men bakkatuuji amen din, yettitidaa men e yimbe moyyube ben. Jooma amen, okku men ko fodu daa men e hoore nelaafe maa ben, wata a jaasin men ñannde dangal, baawo pellet a lundotaako fodoore maa nden). Aali Imraana: 193-194

Ko dii doo woni dayye finnde din, lannde goo kadi findeyankeeje hino woodi yewtaa de fii mu'un ka nder defte njane.

Ko doo ndee deftere suutannde finnde woni e timmude, mido torii Alla yo nde nafu musibbe an gomdimbe ben duhiibe e suddiibe, tentinii sukaafe ben, wano mi torori mo kadi yo'o jaban golle an den o yaafanoo lan junuubaaji an din ñannde dangal, baawo pellet ko kanko woni buroowo yurmeende yurmeteebe ben fow.

Lannoode raajibi hitaande
1424 fergu
Riyaadu Hakiimu

Lannde

- 1.ko hondon almamaaku firi?
- 2.ko fii hondun wafi si tawi ko annabiijo on todfotoo Imaamu on?
- 3.Janto hadiiseeji dafi yewtufi fii ahlul bayti en (a s)?
- 4.Ko hombe woni Imaamuube ben sappo e dafu?
- 5.Enee Abbaasi gefal seyyidunaa Aliyya (a s) ko Imaamujo?
- 6.Janto dalilji dafi tinndinfi e almamaaku seyyidunaa Aliyya (a s)?
- 7.Janto hadiise gooto yewtudo fii seyyidunaa Aliyya (a s)?
- 8.janto hadiise gooto mo annabiijo on (s a w) yewti fii almagol seyyidunaa Alhasana e Alhusaynu (a s)?
- 9.janto hadiise gooto fii imaamuube ben fow?
- 10.janto hadiiseeji tati fillaadi e annabiijo on fii almaami Maadiyyu (a s).
- 11.janto aaya gooto firudo jaabagol yeddube immutal ben?
- 12.Ko hombe woni lontoo be almaami Maadiyyu ben nayo?
- 13.Ko honnde tuma yimbe bombe fusi sooro e belebon Imaamu Asakrii (a s) on?

REWRO NGON

<i>EN FUD'DORII INNDE ALLA JOOMA YURMEENDE</i>	
<i>HUUBUNDE E HERTII NDE.....</i>	<i>5</i>
<i>DA YYE DIINA DEN JOWI.....</i>	<i>9</i>
<i>DE YYE DIINA DEN.....</i>	<i>11</i>
<i>WINNDANDE ARANERE NDEN.....</i>	<i>11</i>
<i>TAWHIIDU ON.....</i>	<i>11</i>
<i>DALIL ARANO ON: DALIL WOODEEDE</i>	
<i>WAAYANDE WONUDE.....</i>	<i>11</i>
<i>DALIL DIDA BO ON: DALIL FII NJU BBUDI NDIN12</i>	
<i>JANNGANDE DIDA BERE NDEN.....</i>	<i>14</i>
<i>TO BBERE DIDA BERE NDEN.....</i>	<i>14</i>
<i>TAGUDO ADUNA ON KO GOOTO O MARAA</i>	
<i>KAFIDAA DO.....</i>	<i>14</i>
<i>DA YYERE DIDA BERE NDEN.....</i>	<i>15</i>
<i>NUN DAL NGAL.....</i>	<i>15</i>
<i>DA YYERE TATA BERE NDEN.....</i>	<i>16</i>
<i>ANNABAaku NGUN.....</i>	<i>16</i>

<i>JANNGANDE TATA BERE NDEN.....</i>	<i>18</i>
<i>SIFAAJI ANNABIJO ON.....</i>	<i>18</i>
<i>MUJIJA ON .....</i>	<i>20</i>
<i>MISE SEE DA FII MU'UJIJAJI ANNABAA BE BEN</i>	<i>20</i>
<i>JANNGANDE NAYA BERE NDEN .....</i>	<i>23</i>
<i>MU'UJIJA ANNABIJO MUHAMMADU (S A W).....</i>	<i>23</i>
<i>JANNGANDE JOWA BERE NDEN.....</i>	<i>28</i>
<i>ALGHUR'AANA ON KO MU'UJIJA LUTTAY DO.....</i>	<i>28</i>
<i>ANNABIJO MUHAMMADU GE DAL ABDULLAAHI (S A W) .</i>	<i>33</i>
<i>Lannde.....</i>	<i>36</i>
<i>JANNGANDE JEEGA BERE NDEN .....</i>	<i>37</i>
<i>LASLI NAYA BO ON .....</i>	<i>37</i>
<i>ALMAMAAKU NGUN.....</i>	<i>37</i>
<i>HADIISEEJI ANNABIJO ON (s a w).....</i>	<i>38</i>
<i>FII ALMAMAAKU AHLUL BAYTI EN NGUN.....</i>	<i>38</i>
<i>IMAAMUUBE BEN SAPPO E DIDO .....</i>	<i>39</i>
<i>JANNGANDE JEE DIDA BERE NDEN.....</i>	<i>41</i>
<i>LEPPANDE YAAWUNDE FII IMAAMUU BE BEN SAPPO</i>	
<i>E DI DO .....</i>	<i>41</i>
<i>IMAAMU ARANO ON.....</i>	<i>41</i>
<i>SEYYIDUNAA ALLIYYA GE DAL ABII TAALIBE GE DAL</i>	
<i>ABDUL MUTTALIBI GE DAL HAASIMU.....</i>	<i>41</i>
<i>Y'E SEE DA SEEDII DE FII ALMAMAAMU MA BBE</i>	
<i>NGUN .....</i>	<i>42</i>
<i>IMAAMU DI DA BO ON .....</i>	<i>47</i>
<i>SEYYIDUNAA ALHASANA GE DAL SEYYIDUNAA ALIYYA</i>	
<i>GE DAL ABII TAALIBE (A S).....</i>	<i>47</i>
<i>JANNGANDE JEETATA BBERE NDEN.....</i>	<i>51</i>

<i>IMAAMU TATA BO ON</i>	51
<i>SEYYIDUNAA ALHUSAYNU GE'DAL SEYYIDUNAA ALIYYA GE'DAL ABII TAALIBE (A. S)</i>	51
<i>IMMAAMU JOWA BO ON</i>	55
<i>IMAAMU MUHAMMADU GE'DAL BAAGIRU (A S)</i>	55
<i>Hittingol ma bbe e fii ne'ugol janngu be:</i>	57
<i>IMAAMU JEEGA BO ON</i>	59
<i>IMAAMU JAAFARU GEDAL MUHAMMADU SAADIGHU (A S)</i>	59
<i>JANNGANDE JEENAYABERE NDEN</i>	63
<i>IMAAMU JEEDIDABO ON</i>	63
<i>IMAAMU MUSAA GE'DAL JAAFARU AL KAAZIMU(A. S)</i> ..	63
<i>IMAAMU NJEETATA BO ON</i>	67
<i>IMAAMU ALI GE'DAL MUSAA RIDAA (A.S)</i>	67
<i>IMAAMU JEENAYA BO ON</i>	71
<i>IMAAMU MUHAMMADU GE'DAL</i>	71
<i>ALII JAWWAADU (A S)</i>	71
<i>IMAAMU SAPPA BO ON</i>	75
<i>IMAAMU ALII GEDAL MUHAMMADU HADII (A S)</i>	75
<i>IMAAMU SAPPO E GO'A BO ON</i>	79
<i>IMAAMU ALHASANA GE'DAL IMAAMU HASANA ASKARII (A S)</i>	79
<i>JANNGANDE SAPPA BERE NDEN</i>	82
<i>IMAAMU SAPPO E DI'DA BO ON</i>	83
<i>IMAAMU MUHAMMDU GE'DAL HASANA MAHADII (MAADIYYU) (A S)</i>	83
<i>DA YYERE JOWA BERE NDEN</i>	89

<i>FODOORE NDEN</i>	89
<i>Lannde</i>	91
<i>REWRO NGON</i>	93